The Greek Review of Social Research

Vol 21 (1974)

21-22

Η εσωτερική μετανάστευσις κατά την περίοδον 1966-1971: Ανάλυσις των δεδομένων της απογραφής πληθυσμού της 14ης Μαρτίου 1971: Μέρος πρώτον

Διονύσιος Μ. Φράγκος

doi: [10.12681/grsr.227](https://doi.org/10.12681/grsr.227)

Copyright © 1974, Διονύσιος Μ. Φράγκος

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/).

To cite this article:

Φράγκος Δ. Μ. (1974). Η εσωτερική μετανάστευσις κατά την περίοδον 1966-1971: Ανάλυσις των δεδομένων της απογραφής πληθυσμού της 14ης Μαρτίου 1971: Μέρος πρώτον. *The Greek Review of Social Research*, 21, 200–221. <https://doi.org/10.12681/grsr.227>

ἡ ἐσωτερικὴ μετανάστευσις κατὰ τὴν περίοδον 1966-1971

Ἀνάλυσις τῶν δεδομένων
τῆς Ἀπογραφῆς Πληθυσμοῦ
τῆς 14ης Μαρτίου 1971

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ὑπὸ
Διονυσίου Μ. Φράγκου
Διευθυντοῦ ΕΣΥΕ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Τὸ φαινόμενον τῆς ἐσωτερικῆς μεταναστεύσεως προσλαμβάνει ἰδιαίτεραν σημασίαν διὰ τὴν χώραν μας, λόγῳ τῆς ἐντάσεως ὑπὸ τὴν ὁποίαν ἐμφανίζεται, τῆς παραλλήλου μεταναστευτικῆς κινήσεως πρὸς τὸ ἐξωτερικὸν καὶ τῆς καθ' ἡλικίαν δομῆς τῶν μεταναστῶν, ὅτινες, κατὰ πλειονότητα, τυγχάνουν νέα εἰς ἡλικίαν ἄτομα.

Ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ταύτην, δύναται νὰ λεχθῇ, ὅτι τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν ἐσωτερικὴν μετανάστευσιν στατιστικὰ δεδομένα ἀποτελοῦν σημαντικοὺς προσδιοριστικοὺς παράγοντας διὰ τὴν ἀσκήσιν τῆς ἐνδεδειγμένης πολιτικῆς εἰς τοὺς ἐπὶ μέρους τομεῖς τῆς κρατικῆς δραστηριότητος.

Φρονοῦντες ὅτι διὰ μελετῶν, ὡς ἡ παρούσα, δέον ὅπως ἀσκοπεῖται ἡ ταχεῖα ἐνημέρωσις τῶν ἐνδιαφερομένων, κατεβάλομεν προσπάθειαν ὥστε νὰ θιγῶν ἐν τῷ κειμένῳ τὰ πλέον σημαντικὰ σημεῖα. Ἐν τούτοις, διὰ τῆς παραθέσεως ἱκανοῦ ἀριθμοῦ στατιστικῶν πινάκων παρέχεται ἡ δυνατότης πρὸς συναγωγὴν καὶ προσθέτων συμπερασμάτων.

Ι. Ἐννοιαὶ καὶ βασικὰ μεγέθη τῆς ἐσωτερικῆς μεταναστεύσεως

Γενικά

1.1 Ἡ στατιστικὴ διερεύνησις τῆς ἐσωτερικῆς μεταναστεύσεως ἐμφανίζει δυσχερείας, αἵτινες ὀφείλονται εἰς τὸ γεγονός, ὅτι διὰ τὰς ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς ἐπικρατείας μετακινήσεις τῶν πολιτῶν, διὰ προσωρινὴν ἢ καὶ μόνιμον ἀλλαγὴν τοῦ τόπου διαμονῆς των, δὲν ἀπαιτεῖται τήρησις ἐιδικῆς διαδικασίας, ὡς συμβαίνει μὲ τὴν ἐξωτερικὴν μετανάστευσιν, τῆς ὁποίας ἡ παρακολούθησις τυγχάνει λίαν εὐχερῆς, λόγῳ τῶν ὑφισταμένων ἐλέγχων κατὰ τὴν ἔξοδον καὶ εἰσοδον ὅλων τῶν ἀτόμων ἐκ τῶν ὁρίων τῆς χώρας. Τοῦτου ἕνεκα, ἡ ἐσωτερικὴ μετανάστευσις, μὴ οὕσα ἐπιδεκτικὴ διερευνήσεως δευτερογενῶς, ἥτοι διὰ στοιχείων προκύπτοντων ἐκ διοικητικῶν πηγῶν, ἐξετάζεται πρωτογενῶς, δι' ἀπ' εὐθείας ἐρευνῶν, διενεργουμένων εἴτε αὐτοτελῶς εἴτε ἐν συνδυασμῷ πρὸς ἑτέρας ἀπογραφάς ἢ ἀιγματοληπτικὰς ἐρεῦνας.¹

1.2 Αἱ πληροφορίες περὶ τῆς ἐσωτερικῆς μεταναστεύσεως, αἵτινες ἐλήφθησαν κατὰ τὴν ἀπογραφὴν πληθυσμοῦ 1971, ἐβασίσθησαν εἰς ἀπαντήσεις ἐπὶ ἐρωτήματος ἀφορῶντος εἰς τὸν τόπον τῆς συνήθους διαμονῆς (δήμον ἢ κοινότητα) τῶν μελῶν ἐκάστου

1. Ἐν τούτοις, εἰς χώρας ἔνθα ἔχει καθιερωθῇ σύστημα Μητρώων Πληθυσμοῦ (Population Registers), εἶναι δυνατὴ καὶ ἡ συνεχὴς στατιστικὴ διερεύνησις τῆς ἐσωτερικῆς μεταναστεύσεως διὰ δευτερογενῶν στοιχείων, λαμβανομένων ἀπὸ τὰς ὑπηρεσίας τηρήσεως τῶν ἐν λόγῳ μητρώων.

νοικοκυριού¹ κατά τόν Δεκέμβριον 1965. Ούτω, κατά ταύτα, εάν ό τόπος της συνήθους διαμονής διέφερε μεταξύ Δεκεμβρίου 1965 και της ήμερομηνίας διενεργείας της απογραφής 1971, έδηλοῦτο ό δήμος ή ή κοινότης ένθα διέμενεν έκαστον άτομον κατά τόν Δεκέμβριον 1965. Έκ του λόγου ότι, ως περίοδος αναφοράς του έν προκειμένου έρωτήματος έτέθη ό Δεκέμβριος 1965, προφανές τυγχάνει ότι δι' όλα τά άτομα, τά γεννηθέντα μετά την 1ην 'Ιανουαρίου 1966, δέν έλήφθησαν σχετικά πληροφορο-
ρίαι.

1.3 Κατά συνέπειαν, τά δεδομένα επί της έσωτερικής μεταναστεύσεως άφορουν εις τά μέλη των νοικοκυριών ηλικίας 5 έτών και άνω περίπου, των οποίων ή συνήθης διαμονή διέφερε μεταξύ 1965 και 1971 εις έπίπεδον δήμου ή κοινότητος. Κατ' εξαίρεσιν, οι μετακινήθέντες μεταξύ των δήμων και κοινοτήτων των άπαρτιζόντων τά πολεοδομικά συγκροτήματα Πρωτεύουσας, Θεσσαλονίκης και Πατρών, δέν έθεωρήθησαν ότι ήλλαξαν τόπον διαμονής.²

Η συγκρισσιμότης μετά της απογραφής πληθυσμού 1961

1.4 Παρόμοιαι πληροφορορίαι, ληφθείσαι και κατά την απογραφήν πληθυσμού 1961, άφορουν εις την διερευνήσιν των ύφισταμένων διαφορών μεταξύ τόπου μονίμου διαμονής (δήμου ή κοινότητος) κατά την ήμερομηνία διενεργείας της απογραφής και εκείνης κατά τόν Δεκέμβριον 1955 των μονίμων μελών των νοικοκυριών. Ούτως, εξηρέθησαν εκ της ως άνω ταξινομήσεως οι προσωρινώς φιλοξενούμενοι εις έκαστον νοικοκυριό, οτινες είχαν γεννηθή πρό του 'Ιανουαρίου 1956. Ό συνολικός αριθμός (δλών των ηλικιών) της έν λόγω κατηγορίας άνέρχεται εις 239.000 άτομα, εξ ών 117.000 άρρενες και 122.000 θήλειες.

1.5 Τοιούτων πρόβλημα δέν αντιμετώπισθη κατά την απογραφήν 1971, εκ του λόγου ότι ή έν προκειμένου ταξινομήσις έγινε υπό βάσει του τόπου της συνήθους διαμονής των απογραφέντων, όστις, εις τινας περιπτώσεις, διέφερε του τόπου ένθα οὔτοι άπεγράφησαν. Η έπίτευξις της έν λόγω ταξινομήσεως κατέστη δυνατή, εκ της έπεξεργασίας των άπαντήσεων

1. Δέν έζητήθησαν σχετικά πληροφορορίαι διά τους απογραφέντας εις συλλογικάς συμβιώσεις (νοσοκομεία, οικοτροφεία, στρατώνες, κλπ.).

2. Παρεμπιπτόντως θεωρείται σκόπιμον νά σημειωθή, ότι κατά την απογραφήν του 1971 έλήφθησαν, όσάυτως, πληροφορορίαι και περί των ατόμων εκείνων, άτινα κατά τόν Δεκέμβριον του 1965 διέμενον μονίμως εις τό έξωτερικόν. Τά εκ της έπεξεργασίας των έν λόγω στοιχείων προκρίναντα δεδομένα, έμπιστοντα εις τό πλαίσιον της έξωτερικής μεταναστεύσεως, θά άφορουν, κατά μέγα μέρος τουλάχιστον, εις Έλληνας ύπηκόους, οτινες έπαλινδυστήσαν από του Δεκεμβρίου 1965 μέχρι του Μαρτίου 1971, ότε διενεργήθη ή απογραφή πληθυσμού. Ό συνολικός αριθμός των έν λόγω περιπτώσεων άνέρχεται εις 130.000 άτομα.

εις έρώτημα τεθέν διά πρώτην φοράν, όπερ άφεώρα εις τόν τόπον της συνήθους διαμονής των απογραφέντων μονίμων ή μη μελών των νοικοκυριών.

1.6 Έπό την παραδοχήν, ότι τό φαινόμενον της έσωτερικής μεταναστεύσεως επέδρασεν, έν πολλοίς, κατά την ίδίαν αναλογίαν και εις την κατηγορίαν των φιλοξενουμένων εις τά νοικοκυριά, οτινες είχαν γεννηθή πρό του 'Ιανουαρίου 1956, άγόμεθα εις τό συμπέρασμα, ότι οι ποσοστιαίοι ύπολογισμοί των επί μέρους χαρακτηριστικών των μεταναστών της απογραφής πληθυσμού 1961, έν σχέσει προς τά αντίστοιχα μεγέθη του συνολικού πληθυσμού των μονίμων μελών των νοικοκυριών, δέν άφίστανται σημαντικώς εκείνων, οτινες θά προέκυπτον εις περίπτωσην μη εξαίρεσεως των φιλοξενουμένων. Τούτου ένκα, τά εις την παρούσαν άνάλυσιν παρατιθέμενα στοιχεία επί της έσωτερικής μεταναστεύσεως, ως ταύτα προέκυψαν κατά την απογραφήν πληθυσμού 1961, δύνανται νά χαρακτηρισθουν ως συγκρίσιμα προς τά αντίστοιχα της απογραφής 1971, έφ' όσον άφορουν εις σχετικά μεγέθη (ποσοστά και αναλογία) και ούχι [εις] άπόλυτα ται-
αύτα.

1.7 Πέραν τούτων, θεωρείται σκόπιμον νά σημειωθή, ότι τά δεδομένα επί της έσωτερικής μεταναστεύσεως των απογραφών πληθυσμού 1961 και 1971 προέκυψαν εκ της έπεξεργασίας δείγματος έρωτηματολογίων μεγέθους 2% και 5% αντίστοιχως. Κατά συνέπειαν, αί προκρίνανται εκτιμήσεις της απογραφής 1971, ως βασισόμεναι επί ευρύτερου δείγματος των αντίστοιχων τιοιούτων της απογραφής 1961, επηρεάζονται ολιγώτερον από τό άποκαλούμενον «σφάλμα δείγματοληψίας».³

Βασικά εκτιμήσεις

1.8 Έπί συνολικού πληθυσμού της χώρας άνερχόμενον εις 8.769.000 άτομα, τά 8.454.000, ήτοι ποσοστόν 96,4%, άπεγράφησαν εις 2.556.000 νοικοκυριά, ένθ' ό το υπόλοιπον 3,6% εις συλλογικάς συμβιώσεις. Εϊδικώτερον, καθ' όσον άφορῃ εις τά δεδομένα επί της έσωτερικής μεταναστεύσεως, ταύτα προέκυψαν εκ πληροφοριών ληφθεισών από 7.715.000 άτομα-μέλη νοικοκυριών, καλύπτοντα ποσοστόν 91,3% του συνολικού αριθμού της κατηγορίας ταύτης. Προφανώς, τό άπομένον ποσοστόν εξ 8,7%, ήτοι 740.000 περίπου άτομα, άφορῃ εις γεννηθέντας μετά

3. Διά τόν ύπολογισμόν των «τυπικών σφαλμάτων», έκφραζομένων εις ποσοτά επί τοις εκατόν (‰) των σχετικών εκτιμήσεων, παραπέμπομεν εις τάς κατωτέρω εκδόσεις της ΕΣΥΕ: α. 'Αποτελέσματα της 'Απογραφής Πληθυσμού-Κατοικιών της 19ης Μαρτίου 1961, Δειγματοληπτική Έπεξεργασία, Τεύχος V, Έσωτερική Μετανάστευσις, 'Αθήναι, 1963, σελ. 7.

β. 'Αποτελέσματα 'Απογραφής Πληθυσμού-Κατοικιών της 14ης Μαρτίου 1971 (δειγματοληπτική έπεξεργασία), Τόμος I, 'Αθήναι, 1973, σελ. XI.

τὴν 1ην Ἰανουαρίου 1966, διὰ τοὺς ὁποίους, ὡς προε-
λέχθη, δὲν ἐξηγήθησαν σχετικαὶ πληροφορίαι.

1.9 Ὁ συμφῶνος πρὸς τὰς ἐκτεθείσας ἐννοίας καὶ ἀρχὰς ταξινομήσεως συνολικοὶ ἀριθμοὶ τῶν ἐντὸς τῆς χώρας μετακινήθεντων (μεταναστῶν), ἀνερχόμενοι εἰς 765.000 περίπου ἄτομα ἐξ ἀμφοτέ-
ρων τῶν φύλων, καλύπτει ποσοστὸν 10% περίπου τῶν μελῶν τῶν νοικοκυριῶν. Ἐκ τῆς κατὰ φύλον συνθέσεως τῶν μεταναστῶν προκύπτει, ὅτι οἱ 371.000 περίπου ἄρρενες καὶ αἱ 394.000 θήλειες καλύπτουν, ἀντιστοίχως, ποσοστὸν 48,5% καὶ 51,5% τοῦ συνολικοῦ ἀριθμοῦ τούτων. Ἐν τούτοις, ἐκ τῆς συγκρί-
σεως τῆς κατὰ φύλον ποσοστιαίας συμμετοχῆς τῶν μεταναστῶν, ἐν σχέσει πρὸς τὸν ἀντίστοιχον συνολικὸν πληθυσμὸν τῶν νοικοκυριῶν, δὲν διαφαί-
νονται οὐσιώδεις διαφοραὶ μεταξύ ἀρρένων καὶ θη-
λέων. Πράγματι, τὸ ἐξ ἀμφοτέρων τῶν φύλων τοιού-
τον ποσοστὸν δὲν ἀφίσταται σημαντικῶς, τόσον εἰς
τὸ σύνολον τῆς χώρας ὅσον καὶ κατὰ περιοχάς,
τῶν κατὰ περίπτωσιν ἐπὶ μέρους ποσοστιαίων συμμε-
τοχῶν τῶν ἀρρένων καὶ θηλέων κεχωρισμένως.

ΠΙΝΑΞ 1. Ἀναλογίαι(%) τῶν μεταναστῶν ἐν σχέσει πρὸς
τὸν ἀντίστοιχον συνολικὸν πληθυσμὸν τῶν νοι-
κοκυριῶν ἡλικίας 5 ἐτῶν καὶ ἄνω

Ἀπογραφὰ 1961 καὶ 1971

Περιοχαὶ διαμο- νῆς κατὰ τὴν ἀπογραφὴν	Ἀπογραφὴ 1971		Ἀπογραφὴ 1961
	Σύνολον με- λῶν νοικο- κυριῶν (000)	Ἐξ ὧν: Μετανάσται (%)	(%)
1971			
Σύνολον Ἑλλάδος	7.715,1	9,9	9,1
Ἄρρενες	3.705,9	10,0	9,3
Θήλειες	4.009,2	9,8	8,9
Ἀμφοτέρων τῶν φύλων			
Περιφ. Πρωτευού- σης	2.233,2	11,5	13,9
Πολ. Συγκρ. Θεσ/κης	487,4	17,4	14,9
Πολ. Συγκρ. Πατρῶν	104,9	12,1	11,3
Λοιπαὶ ἀστ. περι- οχαὶ	1.226,5	13,7	12,6
Ἡμιστ. περιοχαὶ	891,7	11,0	8,3
Ἀγροτικ. περιοχαὶ	2.771,5	5,2	5,1

1.10 Ὡς προκύπτει ἐκ τῶν στοιχείων τοῦ Πίνακος 1,
εἰς τὰς ἀστικές περιοχάς, αἵτινες περιλαμβάνουν
δήμους μὲ πληθυσμὸν 10.000 κατοίκων καὶ ἄνω, αἱ
ἀναλογίαι τῶν μεταναστῶν ἐν σχέσει πρὸς τὸν ἀντί-
στοιχον συνολικὸν πληθυσμὸν τῶν νοικοκυριῶν
κυμαίνονται μεταξύ 11,5% εἰς τὴν Περιφέρειαν
Πρωτευούσης καὶ πλέον τοῦ 17% εἰς τὸ Πολεοδο-
μικὸν Συγκρότημα Θεσσαλονίκης. Ἀκολουθοῦν
αἱ ἡμιστ. περιοχαὶ, ἦτοι οἱ δήμοι καὶ αἱ κοινό-
τητες μὲ πληθυσμὸν 2.000 - 9.999 κατοίκων, ἐνθα

ἡ ἀναλογία μεταναστῶν ἀνέρχεται εἰς 11% καί, τέ-
λος, αἱ ἀγροτικαὶ περιοχαὶ, αἱ ὁποῖαι ἀφοροῦν εἰς
κοινότητα κάτω τῶν 2.000 κατοίκων, μὲ ποσοστιαί-
αν ἀναλογία μὲν ὑπερβαίνουσιν τὸ 5% τοῦ συνολι-
κοῦ ἀριθμοῦ τῶν μελῶν νοικοκυριῶν.

1.11 Ἀπὸ τὰ παρατιθέμενα εἰς τὸν ἴδιον Πίνακα
συγκριτικὰ στοιχεῖα τῆς ἀπογραφῆς πληθυσμοῦ 1961,
προκύπτει αὐξήσις τῆς ποσοστιαίας συμμετοχῆς τῶν
μεταναστῶν εἰς τὴν σύνθεσιν τῶν μελῶν τῶν νοι-
κοκυριῶν, ἐπὶ ἐπιπέδῳ ὁλοκλήρου τῆς χώρας, ἥτις
ἀνῆλθεν ἀπὸ 9% τὸ 1961 εἰς 10% τὸ 1971. Ἐξαιρέσει
τῶν ἀγροτικῶν περιοχῶν, ἐνθα τὸ ποσοστὸν τῶν με-
ταναστῶν κατὰ τὰ δεδομένα τῶν ἀπογραφῶν 1961
καὶ 1971 παρέμεινε σχεδὸν ἀμετάβλητον (5%), εἰς
ὅλας τὰς ἄλλας περιοχὰς ἐμφανίζονται διαφοροποιή-
σεις. Οὕτως, εἰς τὴν Περιφέρειαν Πρωτευούσης, τὸ
ἐν λόγω ποσοστὸν περιορίσθη ἀπὸ 14% περίπου τὸ
1961 εἰς 11,5%. Ἀντιθέτως, εἰς ὅλας τὰς ἄλλας ἀστι-
κὰς περιοχὰς, ἰδιαίτερος δὲ εἰς τὸ Πολεοδομικὸν
Συγκρότημα Θεσσαλονίκης, ἐμφανίζεται ἀξιόλογος
ποσοστιαία αὐξήσις. Αὐξήσις, τέλος, ἐσημειώθη
καὶ εἰς τὰς ἡμιστ. περιοχὰς, τῶν ὁποίων τὸ
ποσοστὸν συμμετοχῆς τῶν μεταναστῶν ἀνῆλθεν
ἀπὸ 8% τὸ 1961 εἰς 11% τὸ 1971.

1.12 Ἡ κατανομή τῶν 765.000 περίπου μεταναστῶν
εἰς τὰς ἐπὶ μέρους περιοχὰς προκύπτει ἐκ τῶν στοι-
χείων τοῦ Πίνακος 2. Οὕτω, τὸ ἐν τρίτον τῶν δηλω-
σάντων διαφορετικὸν τόπον συνήθους διαμονῆς
μεταξὺ Δεκεμβρίου 1965 καὶ Μαρτίου 1971, ὅτε διεν-
ηργήθη ἡ ἀπογραφὴ, ἀπεγράφησαν εἰς τὴν Περιφέ-
ρειαν Πρωτευούσης, 11% εἰς τὸ Πολεοδομικὸν
Συγκρότημα Θεσσαλονίκης, ὀλιγώτερον τοῦ 2%
εἰς τὸ Συγκρότημα Πατρῶν, 22% εἰς τὰς λοιπὰς
ἀστικές περιοχὰς, 13% εἰς τὰς ἡμιστ. περιο-
χὰς καί, τέλος, 19% εἰς τὰς ἀγροτικὰς περιοχὰς.
Ἐν συνόψει, δύναται νὰ λεχθῇ, ὅτι τὰ δύο τρίτα
τῶν μετακινήθεντων ἐγκατεστάθησαν εἰς τὰς ἀ-
στικές περιοχὰς, ἐξ ὧν, πάλιν, τὸ ἥμισυ σχεδὸν
ἀπερροφήθη ἀπὸ τὴν Περιφέρειαν Πρωτευούσης.

ΠΙΝΑΞ 2. Ποσοστιαία (%) κατανομή τῶν μεταναστῶν κατὰ
περιοχὰς

Ἀπογραφὰ 1961 καὶ 1971

Περιοχαὶ διαμονῆς κατὰ τὰς ἀπογραφὰς 1961 καὶ 1971	Διαμένοντες εἰς ἄλλον τόπον κατὰ τὸν Δεκέμβριον:	
	1965 (Ἀπογραφὴ 1971)	1955 (Ἀπογρ. 1961)
Σύνολον Ἑλλάδος	100,0	100,0
Περιφ. Πρωτευούσης	33,5	33,9
Πολεοδ. Συγκρὸτ. Θεσ/κης	11,1	7,3
Πολεοδ. Συγκρὸτ. Πατρῶν	1,7	1,5
Λοιπαὶ ἀστ. περιοχαὶ	22,0	20,7
Ἡμιστ. περιοχαὶ	12,8	11,8
Ἀγροτικαὶ περιοχαὶ	18,9	24,8

1.13 Έκ των παρατιθεμένων εις τόν ίδιον Πίνακα συγκριτικών στοιχείων τής απογραφής πληθυσμού 1961, διαφαίνεται, ότι εκ των άστικών περιοχών μόνον εις τό Πολεοδομικόν Συγκρότημα Θεσσαλονίκης εμφανίζεται σημαντική αύξησις τής ποσοστιαίας εισροής των μεταναστών, οί όποιοί από 7% περίπου τό 1961 ανήλθον εις 11% τό 1971 επί του συνολικού αριθμού των μετακινήθέντων εις όλόκληρον τήν χώραν. Εις τάς ήμιαστικές περιοχάς εμφανίζεται έλαφρά ποσοστιαία αύξησις τής συμμετοχής, ένθ, αντίθετως, εις τάς άγροτικές περιοχάς τό έν λόγω ποσοστόν των μεταναστών περιορίζεται μεταξύ 1961 και 1971 από 25% περίπου εις 19%, αντίστοιχως.

Π: τό ίσοζύγιον τής έσωτερικής μεταναστεύσεως

Γενικά

2.1 'Η στατιστική μέτρησις τής έσωτερικής μεταναστεύσεως εις τина περιοχήν εμφανίζεται υπό μορφήν εισροών και έκροών των μετακινουμένων ατόμων. Έκ τής συγκρίσεως, όθεν, των δύο τούτων μεγεθών έν δεδομένη στιγμή, προκύπτει τό δυνατόν να άποκληθί ίσοζύγιον τής μεταναστευτικής κινήσεως, τό όποίον εις περίπτωσιν μεγαλύτεραν εισροών τυγχάνει ένεργητικόν, ένθ εις τήν αντίθετον τοιαύτην χαρακτηρίζεται ως παθητικόν.

2.2 Αί άναλογίαι των άναχωρησάντων εκ τινος περιοχής, των εγκατασταθέντων εις αυτήν, ως και τό τελικόν θετικόν ή άρνητικόν άποτέλεσμα, ύπελογίσθησαν βάσει του κατά περίπτωσιν αντίστοιχου πληθυσμού των μελών των νοικοκυριών ήλικίας 5 έτών και άνω περίπου, ήτοι των γεννηθέντων πρό του έτους 1966, διά τους όποιους, ως έλέχθη, έζητήθησαν σχετικά πληροφορία. Έλλείψει στοι-

χείων περί του αριθμού των μελών των νοικοκυριών από τής προαναφερθείσης ήλικίας και άνω, κατά γεωγραφικόν διαμέρισμα και νομόν, ταύτα προέκυψαν μετά τήν κατ' έκτίμησιν αφαίρεσιν εκ του συνολικού πληθυσμού των νοικοκυριών εκάστου γεωγραφικού διαμερίσματος και νομού, του αντίστοιχου αριθμού των γεννηθέντων μετά τό 1965. Τέλος, τά διαλαμβανόμενα εις τούς Πίνακας 3 και 4 στοιχεία τής απογραφής πληθυσμού 1961, εκφράζουν τό τελικόν κατά περίπτωσιν άποτέλεσμα, θετικόν ή άρνητικόν, τής σημειωθείσης, κατά τήν περίοδον μεταξύ Δεκεμβρίου 1955 και Μαρτίου 1961, μεταναστευτικής κινήσεως των μονίμων μελών των νοικοκυριών ήλικίας 5 έτών και άνω περίπου (γεννηθέντες πρό του 1956).

Τό ίσοζύγιον κατά περιοχάς

2.3 Έκ των 4.052.000 περίπου ατόμων-μελών νοικοκυριών, των άστικών περιοχών τής χώρας, τά όποία είχαν γεννηθί πρό του 1966, 258.000 περίπου, ήτοι ποσοστόν 6,4%, είχαν μεταναστεύσει, ένθ 522.000 είχαν εγκατασταθί εις αυτάς κατά τήν πενταετίαν 1966-1971. Ούτω, τό τελικόν άποτέλεσμα τής μεταναστευτικής κινήσεως εμφανίζεται με λίαν ύψηλόν ένεργητικόν, άνερχόμενον εις 264.000 περίπου άτομα, αντίστοιχόντα εις 6,5% επί του πληθυσμού των νοικοκυριών. Δοθέντος ότι τά έν λόγω δεδομένα τής απογραφής άναφέρονται εις πενταετή περίοδον (1966-1971), είναι δυνατόν να λεχθί ότι ή έσωτερική μετανάστευσις συντελεί εις τήν αύξησιν του πληθυσμού των νοικοκυριών των άστικών περιοχών κατά ποσοστόν πλέον του 1% έτησίως, χωρίς να λαμβάνεται υπ' όψιν και ή έμμεσος επίδρασις ταύτης, όφειλομένη εις τήν τεκνονομίαν των μεταναστών μετά τήν εγκαταστασίν των.

2.4 Ειδικότερον, καθ' όσον άφορă εις τήν Περιφέ-

ΠΙΝΑΞ 3 Διακινήσις πληθυσμού 5 έτών και άνω¹ (μεταναστών) κατά περιοχάς
'Απογραφή 1971

Περιοχαι	Συνολικός πληθυσμός νοικοκυριών 5 έτών και άνω (000)	'Αναχωρήσαντες		'Εγκατασταθέντες		Καθαρă αύξήσις (+) ή μείωσις (—) κατά τάς απογραφάς:		
		(000)	%	(000)	%	1971		
						(000)	% ²	1961 ³
'Αστικοι περιοχαι	4052,0	258,2	6,4	521,9	18,9	+ 263,7	+ 6,5	+ 7,1
Έξ όν:								
Περιφ. Πρωτεύουσας	2.233,2	65,2	3,0	256,1	11,5	+ 190,9	+ 8,5	+ 11,3
Πολεοδ. Συγκρ. Θεσ/κης	487,4	23,6	4,8	85,0	17,4	+ 61,4	+ 12,6	+ 9,9
Πολεοδ. Συγκρ. Πατρών	104,9	8,6	8,2	12,7	12,1	+ 4,1	+ 3,9	+ 1,5
Λοιπαι άστικοι περιοχαι	1.226,5	160,8	13,1	168,1	13,7	+ 7,3	+ 0,6	+ 1,2
'Ημιαστικοι περιοχαι	891,7	113,4	12,7	98,3	11,0	— 15,1	— 1,7	— 1,4
'Αγροτικοι περιοχαι	2.771,5	392,8	14,2	144,3	5,2	— 248,5	— 9,0	— 6,7

1. Γεννηθέντες πρό του 1966.

2. Έν σχέσει πρός τόν αντίστοιχόν πληθυσμόν των νοικοκυριών.

3. Διαφορά μεταξύ άναχωρησάντων και εγκατασταθέντων κατά τήν περίοδον Δεκεμβρίου 1955 μέχρι του Μαρτίου 1961.

Σ Χ Η Μ Α 1: Καθαρά ποσοστιαία (%) μεταβολή τῆς μεταναστευτικῆς κινήσεως ἐν σχέσει πρὸς τὸν ἀντίστοιχον πληθυσμὸν τῶν νοικοκυριῶν κατὰ περιοχάς

ριαν Πρωτευούσης, τὸ τελικὸν ἀποτέλεσμα τῆς μεταναστευτικῆς κινήσεως ἐμφανίζει συμμετοχὴν εἰς τὸν πληθυσμὸν τῶν νοικοκυριῶν κατὰ 8,5%. Ἰδιαίτερος ὑψηλὸν ποσοστὸν ἐσημειώθη εἰς τὸ Πολεοδομικὸν Συγκρότημα Θεσσαλονίκης, μετὰ ταύτην συμμετοχὴν, ἐγγίζουσιν τὸ 13%, ἐνθ' αἱ Πάτραι ἐσημείωσαν καθαρὸν ἐνεργητικὸν πλεόν τοῦ 4%. Ἀξίον ἰδιαίτερας μνείας τυγχάνει τὸ γεγονός, ὅτι εἰς τὰς λοιπὰς ἀστικές περιοχάς, ἀντεσταθμίσθησαν σχεδὸν οἱ ἀριθμοὶ τῶν ἀναχωρησάντων καὶ ἐγκατασταθέντων, μετὰ ἀποτέλεσμα τὸ ἐνεργητικὸν ὑπόλοιπον νὰ ἀνέρχεται μόλις εἰς 7.000 ἄτομα, καλύπτοντα ὀλιγώτερον τοῦ 1% τοῦ ἀντιστοίχου πληθυσμοῦ τῶν νοικοκυριῶν.

2.5 Οἱ 113.000 περίπου ἀναχωρήσαντες ἐκ τῶν ἡμιαστικῶν περιοχῶν καὶ οἱ 98.000 ἐγκατασταθέντες εἰς αὐτὰς ἀποδίδουν τελικὸν παθητικὸν ἀποτέλεσμα ἐκ 15.000 περίπου ἀτόμων, τὰ ὅποια κατ' ἀναλογία κείνται κάτω τοῦ 2% τοῦ ἀντιστοίχου πληθυσμοῦ τῶν νοικοκυριῶν. Ἡ μεγαλύτερα ἐκροὴ μεταναστῶν ἐσημειώθη ἐκ τῶν ἀγροτικῶν περιοχῶν, μετὰ 393.000 περίπου ἀναχωρήσαντας, ἔναντι 144.000 ἐγκατασταθέντων. Οὕτως, ἡ τελικὴ διαφορά, ἐγγί-

ζουσα τοὺς 250.000 μετανάστας, καλύπτει ποσοστὸν 9% τοῦ πληθυσμοῦ τῶν νοικοκυριῶν τῶν ἐν λόγῳ περιοχῶν.

2.6 Ἐκ τῶν παρατιθεμένων εἰς τὸν Πίνακα 3 συγκριτικῶν στοιχείων τῆς ἀπογραφῆς πληθυσμοῦ 1961, προκύπτει σταθερά, ἐν πολλοῖς, διαχρονικὴ ἐξέλιξις τῆς ἀναλογίας τῶν μεταναστῶν, οἱ ὅποιοι ἐγκαθίστανται εἰς τὰς ἀστικές περιοχάς, λαμβανομένης ἐνιαίως, ἐν σχέσει πρὸς τὸν ἀντίστοιχον πληθυσμὸν τῶν νοικοκυριῶν. Ἐν τούτοις, ἐκ τῶν σημειωθεισῶν διαφοροποιήσεων μεταξὺ τῶν ἐπὶ μέρους τμημάτων τῶν ἐν λόγῳ περιοχῶν, προκύπτει αὐξησις τῆς ποσοστιαίας συμμετοχῆς τῶν μεταναστῶν εἰς τὸν πληθυσμὸν τῶν νοικοκυριῶν τῶν πολεοδομικῶν συγκροτημάτων Θεσσαλονίκης καὶ Πατρῶν καὶ μείωσις εἰς τὴν Περιφέρειαν Πρωτευούσης καὶ τὰς λοιπὰς ἀστικές περιοχάς.

2.7 Ἐξ ἄλλου, ἐκ τῶν περιοχῶν μετὰ ἀρνητικὸν ἀποτέλεσμα, εἰς τὰς ἡμιαστικές παρατηρεῖται σταθερὰ διαχρονικὴ ἐπιδρασις τῆς ἐσωτερικῆς μεταναστεύσεως ἐπὶ τοῦ πληθυσμοῦ τῶν νοικοκυριῶν, κυμαινόμενη περὶ τοῦ 1,5%, ἀνὰ πενταετίαν. Ἀντιθέτως, ἐκ τῆς αὐξήσεως τῆς ἀρνητικῆς ἐπιδράσεως τῆς μετα-

ΠΠΝΑΞ 4. 'Αναχωρήσαντες (από) και έγκατασταθέντες (εις) έκαστον γεωγραφικόν διαμέρισμα, ως και καθαρά αντίστοιχος μεταβολή της διακινήσεως των μεταναστών

'Απογραφή 1971

Γεωγραφικόν διαμέρισμα	Συνολικός πληθυσμός νοικοκυριών 5 ετών και άνω (000) ¹	'Αναχωρήσαντες		'Εγκατασταθέντες		Καθαρά μείωσις (—) κατά τας απογραφάς:			Σειρά από της μεγαλύτερας προς την μικρότεραν μείωσιν	
		(000)	% ²	(000)	% ²	1971		1961 ³	1971	1961
						(000)	% ²	% ²		
Στερεά 'Ελλάς και Εύβοια (εξαιρέσει της Περ. Πρωτ/σης)	875,6	116,4	13,3	89,1	10,2	— 27,4	— 3,1	— 2,2	8	6
Πελοπόννησος	872,9	119,7	13,7	73,3	8,4	— 46,3	— 5,3	— 5,5	5	4
Ίόνιοι Νήσοι	165,9	22,0	13,3	12,2	7,4	— 9,8	— 5,9	— 6,8	2	1
Ήπειρος	270,2	47,0	17,4	26,8	9,9	— 20,2	— 7,5	— 5,8	1	2
Θεσσαλία	590,7	80,9	13,7	52,1	8,8	— 28,7	— 4,9	— 2,1	6	7
Μακεδονία	1.640,0	176,6	10,8	173,0	10,5	— 3,7	— 0,3	— 0,3	9	8
Θράκη	288,8	33,7	11,7	17,4	6,0	— 16,3	— 5,7	— 0,2	3	9
Νήσοι Αιγαίου	375,8	45,2	12,0	25,2	6,7	— 20,2	— 5,4	— 5,7	4	3
Κρήτη	402,0	57,8	14,4	39,2	9,8	— 18,6	— 4,6	— 3,8	7	5

1. Γεννηθέντες πρό το 1966. Τα μεγέθη της ίδιας στήλης προέκυψαν μετά την κατ' έκτιμησιν αφαίρεσιν εκ του συνολικού πληθυσμού των νοικοκυριών, του κατά περίπαιτον αριθμού των γεννηθέντων μετά το 1965.

2. 'Εν σχέσει προς τόν αντίστοιχον πληθυσμόν των νοικοκυριών.

3. Διαφορά μεταξύ αναχωρήσαντων και εγκατασταθέντων κατά την περίοδον Δεκεμβρίου 1955 μέχρι το 1961.

ναστευτικής κινήσεως επί του πληθυσμού των νοικοκυριών των άγροτικών περιοχών, από 6,7% κατά την πενταετία 1956-1961 εις 9% κατά την τοιαύτην 1966-1971, διαφαίνονται αι δυσμενείς επιπτώσεις της έσωτερικής μεταναστεύσεως εις την πληθυσμιακήν εξέλιξιν των εν λόγω περιοχών.

'Η επίδρασις κατά γεωγραφικόν διαμέρισμα και νομόν

2.8 Το τελικόν αποτέλεσμα εκ της διακινήσεως του πληθυσμού εξ όλων των γεωγραφικών διαμερισμάτων της χώρας, διά περιοχάς κειμένας εκτός των όριών έκαστου εξ αυτών, απέβη άρνητικόν δι' όλας τας περιπτώσεις, ήτοι με μεγαλύτερον αριθμόν αναχωρήσεων από τας άφίξεις προς μόνιμον εγκατάστασιν.¹ Η άναλογία της εν προκειμένω μείωσεως του πληθυσμού των νοικοκυριών εις έκαστον γεωγραφικόν διαμέρισμα κυμαίνεται μεταξύ μεγίστης τιμής άνερχομένης εις 7,5%, ήτις αντίστοιχεί εις την Ήπειρον και ελαχίστης τοιαύτης εκ 0,3% της Μακεδονίας.

2.9 'Εκ της συγκρίσεως των προαναφερθέντων στοιχείων προς τα αντίστοιχα τοιαύτα της απογραφής πληθυσμού 1961, έπισημαίνονται λίαν αξιόλογοι διαπιστώσεις. Συγκεκριμένως, ή Ήπειρος και αι Ίόνιοι Νήσοι διατηρούν τας δύο πρώτας θέσεις

εξ άπόψεως ποσοστιαίων άπωλειών του πληθυσμού των συνεπεία της έσωτερικής μεταναστεύσεως. 'Αξία, όσαύτως, ιδιαίτερας μνείας τυγχάνει ή περίπτωσις του διαμερισματος της Θράκης, το όποιον από μηδαιμόν ποσοστόν καθαράς μείωσεως, κατά τα δεδομένα της απογραφής 1961 (0,2%) και με τελευταίαν θέσιν (9ην) εις την αντίστοιχον κατάταξιν, ένεφάνισε κατά την απογραφην του 1971 μεγάλας άπωλειας, έγγιζούσας εις ποσοστόν τό 6% του αντίστοιχου πληθυσμού των νοικοκυριών. 'Αποτέλεσμα τούτου υπήρξεν ή κατάταξις του εν λόγω γεωγραφικού διαμερισματος εις την τρίτην θέσιν εξ άπόψεως καθαράς μείωσεως συνεπεία της έσωτερικής μεταναστεύσεως μεταξύ όλων των γεωγραφικών διαμερισμάτων της χώρας.

2.10 'Όποιαν επίδρασιν έσχεν ή έσωτερική μετανάστευσις κατά την περίοδον 1966-1971 εις επίπαιδον νομού, προκύπτει εκ των διαλαμβανόμενων στοιχείων εις τόν Πίνακα 5. 'Εν συνόψει δύναται νά λεχθί, ότι ή έσωτερική μετανάστευσις κατέλιπεν ένεργητικόν αποτέλεσμα μόνον εις τόν Νομόν Θεσσαλονίκης με ποσοστόν επί του αντίστοιχου πληθυσμού των νοικοκυριών άνερχόμενον εις 8,4%, τό υπόλοιπον του Νομού 'Αττικής, με 6,0%, ως και τούς Νομούς Καστοριάς και Ήμαθίας με 3,2% και 0,2%, αντίστοιχως. Εις όλους τούς λοιπούς 48 νομούς της χώρας, ή επίδρασις των άπωλειών συνεπεία της έσωτερικής μεταναστεύσεως κυμαίνεται μεταξύ μεγίστου ποσοστού, άνερχόμενου εις 26,4% και ελαχίστου τοιούτου εκ 0,7%, τα όποια έσημειώθησαν εις τούς Νομούς Εβρυτανίας και Πειραιώς (υπόλοιπον) αντίστοιχως.

1. Διευκρινίζεται ότι, εκ του Διαμερισματος της Στερεάς 'Ελλάδος και Εύβοιας, εξαιρείται ή Περιφέρεια Πρωτευούσης, ή όποια κατατάσσεται ξεχωρισμένως.

ΠΙΝΑΞ 5 : Ἀναχωρήσαντες (ἀπὸ) καὶ ἐγκατασταθέντες (εἰς) ἕκαστον νομόν, ὡς καὶ καθαρά ἀντίστοιχος μεταβολὴ τῆς διακινήσεως τῶν μεταναστῶν
Ἀπογραφή 1971

Νομοὶ	Ἐκτίμη- σις πλη- θυσμοῦ νοικοκ. ¹ (000)	Ἀναχωρήσαντες		Ἐγκατασταθέντες		Καθαρά μεταβολή ±		Σειρά ἐκ τῆς μεγαλύτε- ρας πρὸς τὴν μικρότεραν ποσοστιαίαν μείωσιν	
		(000)	Ἐπὶ τοῖς % τοῦ πληθ. τῶν νοικ. ¹	(000)	Ἐπὶ τοῖς % τοῦ πληθ. τῶν νοικοκ. ¹	(000)	Ἐπὶ τοῖς % τοῦ πληθ. τῶν νοικοκ. ¹	ἐντὸς τοῦ γεωγρ. διαμερίσμ.	εἰς τὸ σύνολον τῶν νομῶν
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
ΛΟΙΠΗ ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΣ καὶ ΕΥΒΟΙΑ									
Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας	205,9	31,6	15,4	19,3	9,4	— 12,3	— 6,0	3	23
Ἀττικῆς (ὑπόλοιπον)	171,3	12,9	7,5	23,1	13,5	+ 10,2	+ 6,0	*	*
Βοιωτίας	101,0	11,9	11,8	9,7	9,6	+ 2,2	+ 2,2	6	44
Εὐβοίας	149,7	17,4	11,6	12,8	8,5	— 4,6	— 3,1	5	38
Εὐρωπείας	26,9	9,7	36,1	2,6	9,7	— 7,1	— 26,4	1	1
Πειραιῶς (ὑπόλοιπον)	45,4	3,8	8,4	3,5	7,7	— 0,3	— 0,7	7	48
Φθιώτιδος	138,1	21,0	15,2	14,3	10,4	— 6,7	— 4,8	4	31
Φωκίδος	37,4	8,2	22,0	3,8	10,2	— 4,4	— 11,8	2	2
ΠΕΔΟΠΟΝΝΗΣΟΣ									
Ἀργολίδος	77,2	7,7	10,0	5,7	7,4	— 2,0	— 2,6	5	42
Ἀρκαδίας	98,1	17,4	17,7	8,1	8,3	— 9,3	— 9,5	1	5
Ἀχαΐας	211,1	24,1	11,4	21,0	9,9	— 3,1	— 1,5	6	46
Ἠλείας	148,5	24,3	16,4	10,7	7,2	— 13,6	— 9,2	2	7
Κορινθίας	98,1	11,4	11,6	10,1	10,3	— 1,3	— 1,3	7	47
Λακωνίας	86,4	12,0	13,9	7,8	9,0	— 4,2	— 4,9	4	28
Μεσσηνίας	153,5	22,7	14,8	9,9	6,5	— 12,8	— 8,3	3	11
ΙΟΝΙΟΙ ΝΗΣΟΙ									
Ζακύνθου	26,8	2,8	10,5	1,5	5,6	— 1,3	— 4,9	4	29
Κερκύρας	82,3	9,3	11,3	4,9	6,0	— 4,4	— 5,3	3	26
Κεφαλληνίας	34,2	5,8	17,0	3,1	9,1	— 2,7	— 7,9	1	13
Λευκάδος	22,6	4,1	18,1	2,6	11,5	— 1,5	— 6,6	2	17
ΗΠΕΙΡΟΣ									
Ἄρτης	70,1	11,7	16,7	6,0	8,6	— 5,7	— 8,1	2	12
Θεσπρωτίας	35,8	5,0	14,0	2,8	7,8	— 2,2	— 6,2	3	19
Ἰωαννίνων	114,7	24,3	21,2	14,4	12,6	— 9,9	— 8,6	1	10
Πρεβέζης	49,6	6,0	12,1	3,6	7,3	— 2,4	— 4,8	4	30
ΘΕΣΣΑΛΙΑ									
Καρδίτσας	121,1	19,1	15,8	7,3	6,0	— 11,8	— 9,8	1	3
Λαρίσης	205,8	27,0	13,1	21,8	10,6	— 5,2	— 2,5	4	43
Μαγνησίας	145,1	17,9	12,3	12,8	8,8	— 5,1	— 3,5	3	36
Τρικάλων	118,7	16,9	14,2	10,3	8,7	— 6,6	— 5,5	2	25
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ									
Γρεβενῶν	31,5	5,2	16,5	2,9	9,2	— 2,3	— 7,3	4	16
Δράμας	79,4	12,7	16,0	5,7	7,2	— 7,0	— 8,8	2	9
Ἡμαθίας	102,9	9,6	9,3	9,8	9,5	+ 0,2	+ 0,2	*	*
Θεσσαλονίκης	612,5	40,6	6,6	91,7	15,0	+ 51,1	+ 8,4	*	*
Καβάλας	107,0	12,6	11,8	8,0	7,5	— 4,6	— 4,3	7	34
Καστοριάς	39,8	4,8	12,1	6,1	15,3	+ 1,3	+ 3,2	*	*
Κιλκίς	68,6	9,9	14,4	5,4	7,9	— 4,5	— 6,5	6	21
Κοζάνης	118,4	19,0	16,0	10,1	8,5	— 8,9	— 7,5	3	14
Πέλλης	111,6	10,6	9,5	7,2	6,5	— 3,4	— 3,0	10	39
Πιερίας	81,4	9,4	11,5	6,2	7,6	— 3,2	— 3,9	8	35
Σερρών	174,7	27,0	15,5	10,2	5,9	— 16,8	— 9,6	1	4
Φλωρίνης	45,3	5,6	12,4	4,1	9,1	— 1,5	— 3,3	9	37
Χαλκιδικῆς	66,9	9,7	14,5	5,6	8,4	— 4,1	— 6,1	5	20

(συνεχίζεται)

ΠΙΝΑΞ 5: 'Αναχωρήσαντες (άπό) και έγκατασταθέντες (εις) έκαστον νομόν, ώς και καθαρά αντίστοιχος μεταβολή της διακινήσεως των μεταναστών
'Απογραφή 1971

(συνέχεια)

Νομοί	'Εκτιμή- σις πλη- θυσμού νοικοκ. ¹ (000)	'Αναχωρήσαντες		'Εγκατασταθέντες		Καθαρά μεταβολή ±		Σειρά έκ της μεγαλύτε- ρας πρὸς την μικροτέραν ποσοστιαίαν μείωσιν	
		(000)	'Επί τοίς % τοῦ πληθ. τῶν νοικ. ¹	(000)	'Επί τοίς % τοῦ πληθ. τῶν νοικοκ. ¹	(000)	'Επί τοίς % τοῦ πληθ. τῶν νοικοκ. ¹	ἐντὸς τοῦ γεωγρ. διαμερίσμ.	εἰς τὸ σύνολον τῶν νομῶν
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
ΘΡΑΚΗ									
Έβρου	120,1	16,9	14,1	8,2	6,8	—	8,7	—	15
Ξάνθης	72,6	8,4	11,6	3,6	5,0	—	4,8	—	18
Ροδόπης	96,1	8,4	8,7	5,6	5,8	—	2,8	—	41
ΝΗΣΟΙ ΑΙΓΑΙΟΥ									
Δωδεκανήσου	104,3	8,3	8,0	6,5	6,3	—	1,8	—	45
Κυκλάδων	79,0	12,4	15,7	4,9	6,2	—	7,5	—	6
Λέσβου	103,4	12,8	12,4	6,6	6,4	—	6,2	—	22
Σάμου	37,6	5,4	14,4	3,2	8,5	—	2,2	—	24
Χίου	51,5	6,5	12,6	4,0	7,8	—	2,5	—	32
ΚΡΗΤΗ									
Έρακλείου	184,9	20,6	11,2	15,1	8,2	—	5,5	—	40
Λασιθίου	60,3	10,0	16,6	7,2	12,0	—	2,8	—	33
Ρεθύμνης	54,6	10,4	19,1	5,5	10,1	—	4,9	—	8
Χανίων	102,1	16,8	16,5	11,4	11,2	—	5,4	—	27

1. 'Ηλικίας 5 ἐτῶν και άνω περίπου (γεννηθέντες πρὸ τοῦ 1966).

* Εἰς τὰς δι' ἀστερίσκου σημειουμένας περιπτώσεις ἔλαβε χώραν μεγαλύτερα εἰσροή από ἐκροήν μεταναστών, ἥτις ἀνήλθε κατά περίπτωση ὡς ἀκόλουθος ἐν σχέσει πρὸς τὸν ἀντίστοιχον πληθυσμὸν τῶν νοικοκυριῶν : Θεσσαλονίκης 8,4%, Ἀττικῆς (ὑπόλ.) 6,0%, Καστοριάς 3,2% και Ἡμαθίας 0,2.

2.11 Εἰς τὸν ἐν λόγῳ Πίνακα πέραν τῶν εἰς ἀπο-
λύτους ἀριθμοὺς περιλαμβανομένων ἐκροῶν και εἰσ-
ροῶν μεταναστῶν ἀπὸ και πρὸς έκαστον νομόν,
τῆς ποσοστιαίας ἀντιστοιχίας τῶν ἐν λόγῳ μεγα-
θῶν, ὡς πρὸς τὸν συνολικὸν πληθυσμὸν τῶν νοικο-
κυριῶν ἐκάστου νομοῦ και τοῦ προκύπτοντος τε-
λικοῦ (θετικοῦ ἢ ἀρνητικοῦ) ἀποτελέσματος μεταξὺ
ἀριθμοῦ ἐγκατασταθέντων και ἀναχωρησάντων, πα-
ρέχονται δύο σειραὶ κατατάξεων ὁλῶν τῶν νομῶν
τῆς χώρας, οἱ ὅποιοι ἐνεφάνισαν ἀρνητικὸν ἀποτε-
λεσμα, ἀναλόγως τῆς ἐπιδράσεως τῆς μεταναστεύ-
σεως. 'Η ἐν προκειμένῳ κατάταξις γίνεται ἄφ' ἐνὸς
μὲν μεταξὺ τῶν νομῶν ἐκάστου γεωγραφικοῦ δια-
μερίσματος (στήλη 9), ἄφ' ἑτέρου δὲ ἐνιαύσις, ἥτοι
μεταξὺ ὁλῶν τῶν νομῶν τῆς χώρας (στήλη 10).
Οὕτως, ἐπὶ παραδείγματι, ἐξ ἀπόψεως μεγέθους ἀπο-
λειῶν συνεπεία τῆς ἐσωτερικῆς μεταναστεύσεως,
οἱ νομοὶ τῆς Ἠπείρου, συγκρινόμενοι μεταξὺ τῶν,
ἀκολουθοῦν τὴν σειράν: Ἰωαννίνων (8,6%), Ἄρτης
(8,1%), Θεσπρωτίας (6,2%) και Πρεβέζης (4,8%)
(στήλη 9). Οἱ ἐν λόγῳ νομοὶ, ταξινομοῦμενοι ὑπὸ
τὴν ἴδιαν ἐννοιολογικὴν κατάταξιν, ἀλλ' εἰς τὸ
εὐρύτερον πλαίσιον ὁλῶν τῶν νομῶν τῆς χώρας,
καταλαμβάνουν τὰς θέσεις: 10ην, 12ην, 19ην,
και 30ην ἀντιστοιχίως (στήλη 10).

Μετανάστευσις κατά μορφολογίαν τοῦ ἐδάφους

2.12 Τὰ παρατιθέμενα εἰς τὸν Πίνακα 6 στοιχεῖα
ἀφοροῦν εἰς τὴν ταξινομήσιν τῶν μετακινήθέντων
ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς ἐπικρατείας, κατά τὴν περίοδον
1966-1971, ἀναλόγως τῆς μορφολογίας τοῦ ἐδάφους,
τοῦ δήμου ἢ τῆς κοινότητος τῆς προηγουμένης δια-
μονῆς τῶν ἄφ' ἐνὸς και τῆς ἐγκαταστάσεώς τῶν
ἄφ' ἑτέρου. Ὁ χαρακτηρισμὸς τῶν δήμων και κοι-
νοτήτων ὡς πεδινῶν, ἡμιορεινῶν και ὄρεινῶν, ἐγέ-
νητο βάσει τῶν ἀκολουθῶν κριτηρίων :

α. *Πεδινά:* Ὅταν τὸ σύνολον τῆς ἐδαφικῆς τῶν
περιοχῆς ἢ τὸ μέγιστον μέρος αὐτῆς κεῖται
ἐπὶ ἐπιπέδῳ ἢ ἐλαφρῶς κεκλιμένῳ ἐδάφους
και ἐπὶ ὑψομέτρῳ κάτω τῶν 800 μέτρων ἀπὸ
τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης, ἔστω και ἂν με-
ταξὺ σημείων τινῶν τοῦ ἐδάφους αὐτῶν ἐμφα-
νίζονται, ἐνίοτε, ὑψομετρικαὶ διαφοραὶ 100-150
μέτρων ἢ, διὰ τὰς μεγάλας εἰς ἔκτασιν κοινό-
τητας τῆς Μακεδονίας και Θράκης, διαφοραὶ
200-300 μέτρων. Εἰς περίπτωσιν καλύψεως
μικροῦ τμήματος τῆς κοινοτικῆς περιοχῆς και
μέχρι τοῦ 1/3 δὲν μεταβάλλεται ὁ χαρακτήρ
τῆς κοινότητος.

β. *Ἡμιορεινά:* Ὅταν ἡ ἐδαφικὴ ἔκτασις κεῖται

Σ Χ Η Μ Α 2: Ποσοστιαία (%) ἐπίδρασις τῆς ἐσωτερικῆς μεταναστεύσεως εἰς τὴν μείωσιν τοῦ πληθυσμοῦ τῶν νοικοκυριῶν κατὰ γεωγραφικὸν διαμέρισμα
Ἀπογραφαί 1961 καὶ 1971

ἐπὶ ὑπωρειῶν ὁρέων, ὡς καὶ ἐκεῖναι τῶν ὁποίων ἡ περιοχή διαμοιράζεται κατὰ τὸ ἥμισυ εἰς ὄρεινὴν καὶ κατὰ τὸ ἕτερον ἥμισυ εἰς πεδινήν, ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν, ὅμως, ὅτι τὸ μέγιστον μέρος τῆς ἐκτάσεως αὐτῶν εὐρίσκεται κάτω τοῦ ὑψομέτρου τῶν 800 μέτρων. Ὑψομετρικαὶ διαφοραὶ 300-400 μέτρων μεταξὺ τῶν σημείων τῆς ἐπιφανείας μιᾶς τοιαύτης κοινότητος, ἐθεωρήθη ὅτι δὲν μεταβάλλουν τὸν ἡμιορεινὸν χαρακτήρα.

- γ. Ὅρειναι: Ὃταν ἡ ἐπιφάνεια τῆς ἐδαφικῆς τῶν περιοχῆς εἶναι λίαν κεκλιμένη καὶ ἀνώμαλος ἡ ἐμφανίζη ἐδαφικὰς πτυχώσεις καὶ ὄρεινους ὄγκους, ὥστε νὰ εὐρίσκαται ὑψομετρικὴ διαφορὰ

ἄνω τῶν 400 μέτρων μεταξὺ σημείων ἐντὸς τῆς ἐκτάσεως μιᾶς τοιαύτης κοινότητος. Ὡσαύτως, χαρακτηρίζονται ὡς ὄρειναι καὶ αἱ κοινότητες, τῶν ὁποίων ἡ ἐκτασις ἢ μέγα τμήμα αὐτῆς εὐρίσκεται εἰς ὑψόμετρον ἄνω τῶν 800 μέτρων.

2.13 Οὕτω, συμφώνως πρὸς τὰς ἐκτεθείσας ταξινομήσεις, ἐπὶ συνόλου 438.000 περίπου ἀναχωρησάντων ἐκ τῶν πεδινῶν περιοχῶν, ἐγκατεστάθησαν εἰς αὐτὰς 582.000. Εἰς τοῦτο, βεβαίως, ἐπέδρασαν ἡ σημαντικὴ εἰσροὴ μεταναστῶν εἰς τὴν Περιφέρειαν Πρωτεύουσας καὶ τὰ Πολυοδομικά Συγκροτήματα Θεσσαλονίκης καὶ Πατρῶν, ἡ ὁποία ὑπερέκλυσε τὸ ἐξ 113.000 παθητικῶν τῶν λοιπῶν πεδινῶν

Σ Χ Η Μ Α 3: Ἀναλογία ἐγκατασταθέντων ἐπὶ 100 ἀναχωρησάντων εἰς τὰς πεδινὰς ἡμιορεινὰς καὶ ὄρεινὰς περιοχὰς Ἀπογραφὴ 1971

ΠΙΝΑΞ 6. Κατανομὴ τῶν ἀναχωρησάντων (ἐκ) καὶ ἐγκατασταθέντων (εἰς) δήμους καὶ κοινότητες ταξινομημένας ἐξ ἀπόψεως μορφολογίας τοῦ ἐδάφους Ἀπογραφὴ 1971

Κατηγορίαι δῆμων καὶ κοινοτήτων	Ἀναχωρήσαντες		Ἐγκατασταθέντες		Καθαρά αὐξήσεις (+) ἢ μειώσεις (—) (000)	Ἐγκατασταθέντες ἐπὶ 100 ἀναχωρησάντων
	(000)	%	(000)	%		
Σύνολον	764,5	100,0	764,5	100,0		
Πεδινὰι	438,3	57,3	581,6	76,1	+ 143,3	133,0
Ἐξ ὧν:						
Περιφ. Πρωτευούσης	65,2	8,5	256,1	33,5	+ 191,0	392,8
Πολεοδ. Συγκρ. Θεσσαλονίκης	23,6	3,1	85,0	11,1	+ 61,4	360,2
Πολεοδ. Συγκρ. Πατρῶν	8,6	1,1	12,6	1,7	+ 4,0	146,5
Λοιπαὶ πεδινὰι	340,9	44,6	227,9	29,8	— 113,0	66,8
Ἡμιορεινὰι	156,5	20,5	132,9	17,4	— 23,6	84,9
Ὀρεινὰι	169,7	22,2	50,0	6,5	— 120,3	29,5

περιοχῶν, διὰ τὴν ἀποφέρη, τελικῶς, εἰς τὸ σύνολον τούτων ὠφέλειαν ἀνερχομένην εἰς 143.000 ἄτομα. Εἰς τὰς ἡμιορεινὰς, ἐξ ἄλλου, περιοχὰς οἱ ἀναχωρήσαντες ἀνῆλθον εἰς 157.000 περίπου, ἔναντι 133.000 ἐγκατασταθέντων, σημειωθέντος, οὕτω, παθητικοῦ ἐξ 24.000 ἀτόμων. Ἡ μεγαλύτερα ἐκροὴ μεταναστῶν

ἀντιστοιχεῖ εἰς τὰς ὄρεινὰς περιοχὰς, ἐνθα τὸ παθητικὸν ἀποτέλεσμα ὑπερβαίνει τὰ 120.000 ἄτομα.

2.14 Ἐν κατακλείδι, δύναται νὰ λεχθῇ ὅτι εἰς τὰς πεδινὰς περιοχὰς, λαμβανομένης ἐνιαυτός, ἐπὶ 100 ἀναχωρησάντων ἀντιστοιχοῦν 133 ἐγκατασταθέντες. Ἐν τούτοις, ἡ ἐν προκειμένῳ ἀναλογία διαφο-

ΠΙΝΑΞ 7. Ἀναχωρήσαντες καὶ ἐγκατασταθέντες ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ γεωγραφικοῦ διαμερίσματος κατὰ τὴν περίοδον 1966-1971, κατὰ μορφολογίαν ἐδάφους τῶν δήμων καὶ κοινοτήτων προελεύσεως καὶ προορισμοῦ

Ἀπογραφή 1971

Γεωγραφικὸν διαμέρισμα	Σύνολον (000)	Ἀναχωρήσαντες ἀπὸ κοινοτήτας : (000)			Ἐγκατασταθέντες εἰς κοινοτήτας : (000)			Ἐγκατασταθέντες ἐπὶ 100 ἀναχωρησάντων		
		Π	Η	Ο	Π	Η	Ο	Π	Η	Ο
Σύνολον Ἑλλάδος	340,8	165,9	75,0	99,9	247,3	59,4	34,2	157,6	79,2	34,2
Στερεὰ Ἑλλάς καὶ Εὐβοία	45,5	13,3	12,6	19,6	25,8	12,6	7,1	194,0	100,0	36,2
Πελοπόννησος	46,7	22,0	9,9	14,7	31,8	9,9	5,0	144,5	100,0	34,0
Ἰόνιοι Νῆσοι	6,7	3,1	2,1	1,5	5,0	1,3	0,4	161,3	61,9	26,7
Ἥπειρος	19,5	3,8	2,9	12,9	10,8	3,2	5,5	284,2	110,3	42,6
Θεσσαλία	36,9	17,3	6,0	13,6	28,3	5,1	3,5	163,6	85,0	25,7
Μακεδονία	130,9	79,9	29,4	21,6	106,0	17,8	7,1	132,6	60,5	32,9
Θράκη	12,2	8,3	2,0	1,9	9,9	2,0	0,3	119,3	100,0	15,8
Νῆσοι Αἰγαίου	13,7	6,2	3,2	4,3	8,9	3,0	1,8	143,5	93,8	41,9
Κρήτη	28,7	12,0	6,9	9,8	20,7	4,6	3,4	172,5	66,7	34,7

Σημείωσις: Π: Πεδίναί, Η: Ἡμιπεριναί, Ο: Ὀρειναί.

ροποιεῖται λίαν σημαντικῶς, εἰς τρόπον ὥστε ἀπὸ 393 ἐγκατασταθέντας ἔναντι 100 ἀναχωρησάντων τῆς Περιφερείας Πρωτεύουσας, 360 τοῦ Πολεοδομικοῦ Συγκροτήματος Θεσσαλονίκης καὶ 147 τῶν Πατρῶν, νὰ περιορίζηται εἰς 67 εἰς λοιπὰς πεδινὰς περιοχάς. Καθ' ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰς ἡμιορεινὰς καὶ ὄρεινὰς περιοχάς, ἡ ἐν προκειμένῳ ἀναλογία ἀποβαίνει ἀρνητικὴ, κυμαινομένη περὶ τῶν 85 καὶ 30 ἐγκατασταθέντων ἐπὶ 100 ἀναχωρησάντων, ἀντιστοίχως.

2.15 Ἐκ τοῦ συνόλου τῶν 765.000 περίπου μεταναστῶν τοῦ ἐσωτερικοῦ, 341.000, ἦτοι ποσοστὸν 44,6%, δὲν ὑπερέβησαν τὰ ὅρια τοῦ οἰκείου γεωγραφικοῦ διαμερίσματος (Πίναξ 7). Ἐκ τῆς ἀνωτέρω κατηγορίας καὶ εἰς ἐπίπεδον ὁλοκλήρου τῆς χώρας, ἐπὶ 100 ἀναχωρησάντων ἐξ ἐκάστης πεδινῆς, ἡμιορεινῆς καὶ ὄρεινῆς περιοχῆς ἐγκατεστάθησαν περὶ τὰ 158, 79 καὶ 34 ἄτομα ἀντιστοίχως. Οὕτω καὶ εἰς τὰς μετακινήσεις ἐντὸς ἐκάστου γεωγραφικοῦ διαμερίσματος τῆς προηγούμενης διαμονῆς τῶν μεταναστῶν, διαπιστοῦται προτίμησις διὰ τὰς πεδινὰς περιοχάς, αἱ ὁποῖαι ἐμφανίζουν σημαντικὸν ἐνεργητικὸν ἀποτέλεσμα. Ἐξ ἀπόψεως ἀπωλείων, ἐπισημαίνεται ἰδιαίτερος ἡ περίπτωσης τῶν ὄρεινῶν περιοχῶν, εἰς τὰς ὁποίας ἀντιστοιχοῦν μόνον 34 ἐγκατασταθέντες ἐπὶ 100 ἀναχωρησάντων, εἰς ἐπίπεδον ὁλοκλήρου τῆς χώρας.

2.16 Ἀπὸ τὰ ἐν συνεχείᾳ ἐπὶ μέρους στοιχεῖα τοῦ ἰδίου Πίνακος, προκύπτουν τόσον αἱ εἰς ἀπολύτους ἀριθμοὺς σημειωθεῖσαι μετακινήσεις ἀπὸ καὶ πρὸς τὰς πεδινὰς, ἡμιορεινὰς καὶ ὄρεινὰς περιοχάς ἐκάστου γεωγραφικοῦ διαμερίσματος, ὅσον καὶ τὸ κατὰ περίπτωσιν ἰσοζύγιον, ἐκφραζόμενον ὑπὸ μορφὴν ἀναλογίας ἐγκατασταθέντων ἐπὶ 100 ἀναχωρησάντων ἐξ ἐκάστης περιοχῆς. Οὕτω, προκειμένου περὶ τῶν πεδινῶν περιοχῶν, ὅλαι ἐμφανίζουν ὑπεροχὴν ἐγκατασταθέντων ἔναντι ἀναχωρησάντων, εἰς

ἀναλογίας περικλειόμενας μεταξὺ ἐλαχίστης τιμῆς 119, ἀντιστοιχούσης εἰς τὸ Γεωγραφικὸν Διαμέρισμα Θράκης καὶ μεγίστης 284 εἰς τὸ τοιοῦτον τῆς Ἡπείρου.

2.17 Ἐξ ἄλλου, εἰς τρεῖς περιπτώσεις τῶν ἡμιορεινῶν περιοχῶν (Στερεὰ Ἑλλάς καὶ Εὐβοία, Πελοπόννησος καὶ Θράκη), ἐμφανίζεται ἰση ἐκροή καὶ εἰσροή μεταναστῶν. Εἰς τὰ λοιπὰ γεωγραφικὰ διαμερίσματα, ἡ ἐν προκειμένῳ ἀναλογία περικλείεται μεταξὺ ἐλαχίστης τιμῆς 62 (Ἰόνιοι Νῆσοι) καὶ μεγίστης 110 (Ἥπειρος).

2.18 Τέλος, προκειμένου περὶ τῶν ὄρεινῶν περιοχῶν, ὅχι μόνον δὲν ὑφίσταται περίπτωσις ἀντισταθμίσεως τῶν ἀναχωρησάντων ἀπὸ τοὺς ἐγκατασταθέντας, ἀλλὰ καὶ ἡ σχετικὴ ἀναλογία κεῖται εἰς λίαν χαμηλὰ ἐπίπεδα, κυμαινομένη μεταξὺ ἐλαχίστης τιμῆς 16 περίπου ἐγκατασταθέντων ἐπὶ 100 ἀναχωρησάντων, ἡ ὁποία παρατηρεῖται εἰς τὴν Θράκην, καὶ μεγίστης 43 τῆς Ἡπείρου.

III. τόπος προελεύσεως καὶ ἐγκαταστάσεως τῶν μεταναστῶν

Γενικά

3.1 Ἐκ τῆς μελέτης τῶν στατιστικῶν δεδομένων τῆς ἀπογραφῆς πληθυσμοῦ 1971, περὶ τοῦ τόπου προελεύσεως καὶ ἐγκαταστάσεως τῶν μεταναστῶν, διαφαίνονται, ἔστω καὶ ἐμμέσως, ἅψ' ἐνὸς μὲν οἱ ἀπωθητικοὶ παράγοντες (push factors), οἱ ὁποῖοι ἐπιδρῶν εἰς τὴν ἐγκατάλειψιν τοῦ τόπου τῆς προτέρας διαμονῆς τῶν (π.χ. ἑλλειψίς ἀπασχολήσεως, μὴ ὑπαρξίς εὐκαιριῶν διὰ περαιτέρω μόρφωσιν, κτλ.), ἅψ' ἑτέρου δὲ οἱ παράγοντες προσελκύσεως (pull factors), οἱ ὁποῖοι ἐπηρεάζουν τοὺς νὰ κατευθυνθοῦν εἰς ὀρισμένην περιοχὴν τῆς προτιμῆσέως τῶν Ἐνδεικτικῶς ἀναφέρονται αἱ τυχόν ὑπάρχουσαι ἐν-

Σ Χ Η Μ Α 4: Άναλογία εγκατασταθέντων επί 100 άναχωρησάντων έντός του αυτού γεωγραφικού διαμερίσματος Άπογραφή 1971

καιρία άπασχολήσεως, το ύψηλότερον εισόδημα, αί εύκαιρία περαιτέρω μορφώσεως, κτλ.

3.2 Είναι γενικώς άποδεκτόν, ότι ή άπογραφή πληθυσμού δέν προσφέρεται διά μίαν τοιαύτην εις βάθος διερεύνησιν της μεταναστεύσεως, εκ του λόγου ότι αυτή ολοκληροϋται έντός της λίαν βραχείας περιόδου της μιάς ήμέρας άφ' ενός και της μη χρησιμοποίησεως ειδικευμένου προσωπικού διά την συλλογήν τοιαύτης φύσεως πληροφοριών άφ' έτέρου. Ύπό την έννοιαν ταύτην και έλλείπει λεπτομερών στοιχείων, βασισζομένων εις ειδικήν πρός τούτο έρευναν, ή συναγωγή συμπερασμάτων περί των αιτίων έπηρεασμού των μεταναστών διά την εγκατάλειψιν του τόπου της προηγούμενης διαμονής των και εγκατάστασιν των άλλωχού, άποβαίνει έγχείρημα μη στατιστικώς τεκμηριωμένον. Τούτου ένεκα, εις τό παρόν κεφάλαιον θα έξετασθ ή ροή της έσωτερικής μεταναστευτικής κινήσεως κατά την περίοδον 1966-1971 έξ άπόψεως τόπου προηγούμενης διαμονής και τοιούτου εγκαταστάσεως (πόθεν και πού), άφιμένης εις την κρίσιν του άναγνωστού της συναγωγής συμπερασμάτων περί των γενεσιουργών αιτίων της έσωτερικής μεταναστεύσεως.

Ή διακίνησις μεταξύ άστικών-ήμιαστικών και άγροτικών περιοχών

3.3 Όποία ύπηρεξεν ή ποσοστιαία κατανομή του αριθμού των άναχωρησάντων μεταναστών εξ έκάστης περιοχής κατά τόπον προορισμού, έντός της πενταετίας 1966-1971, προκύπτει εκ των παρατιθεμένων εις τόν Πίνακα 8 στοιχείων. Ούτως, οι άναχωρήσαντες εκ της Περιφέρειας Πρωτευούσης 65.000 μετανάστες κατενεμήθησαν κατά 48% περίπου εις άλλα άστικά κέντρα, 23% εις τās ήμιαστικές περιοχάς και 29% εις τās άγροτικές τοιαύτας.

3.4 Έκ των άναχωρησάντων εξ όλων των περιοχών, τουλάχιστον ένας εις τούς τρεις κατηυθύνετο πρός την Περιφέρειαν Πρωτευούσης. Έκ των επί μέρους σχετικών στοιχείων προκύπτει ότι ή μικρότερα ποσοστιαία συμμετοχή των κατευθυνομένων πρός την Περιφέρειαν Πρωτευούσης άντιστοιχεί εις τās άγροτικές περιοχάς (30%) και ή μεγαλύτερα εις τό Πολυεδομικόν Συγκρότημα Πατρών (69%). Έπιγραμματικώς δύναται νά λεχθ ή, ότι εκ του συνόλου των άναχωρησάντων, πλέον των δύο τρίτων (68%) κατηυθύνετο πρός τās άστικές περιοχάς.

ΠΙΝΑΞ 8. Ποσοστιαία (%) κατανομή των μεταναστευσάντων εκ των αστικών, ήμιστικών και αγροτικών περιοχών, κατά περιοχήν εγκαταστάσεώς των

Απογραφή 1971

Περιοχή προελεύσεως ¹	Σύνολον μεταναστών		Έξ δὲν: κατά περιοχήν εγκαταστάσεως ²					
	(000)	%	Περιφ.έρ. Πρωτευ-ούσης	Πολεοδ. Συγκρ. Θεσ/κης	Πολεοδ. Συγκρ. Πατρών	Λοιπαί αστικοί περιοχαι	Ήμιστ. περιοχαι	Άγροτ. περιοχαι
Σύνολον	764,5	100,0	33,5	11,1	1,7	22,0	12,8	18,9
Έξ δὲν:								
Περιφέρεια Πρωτ/ούσης	65,2	100,0		8,1	2,8	37,5	22,9	28,7
Πολεοδ. Συγκρ. Θεσ/κης	23,6	100,0	37,6		0,7	24,5	16,3	20,9
Πολεοδ. Συγκρ. Πατρών	8,6	100,0	68,8	0,7		10,9	8,6	11,0
Λοιπαί αστικοί περιοχαι	160,8	100,0	49,2	13,9	1,1	14,1	8,9	12,8
Ήμιστικοί περιοχαι	113,4	100,0	39,9	17,0	1,6	18,2	9,8	13,5
Άγροτικοί περιοχαι	392,9	100,0	29,8	9,7	1,8	23,8	13,6	21,3

1. Διαμονή κατά τὸ 1965.

2. Διαμονή κατά τὴν ἀπογραφὴν 1971.

3.5 Οἱ κατευθυνόμενοι πρὸς τὰς ἡμιστικές περιοχὰς ἐκυμάνθησαν μεταξύ ἐλαχίστου ποσοστοῦ ἐξ 9% περίπου, ὅπερ ἀντιστοιχεῖ εἰς τοὺς ἀναχωρησάντας ἐκ τοῦ Πολεοδομικοῦ Συγκροτήματος Πατρῶν καὶ τῶν λοιπῶν αστικῶν περιοχῶν καὶ 23% ἐπὶ τῶν ἀναχωρησάντων ἐκ τῆς Περιφερείας Πρωτευούσης. Οὕτω, τὸ γενικὸν ποσοστὸν τῶν κατευθυνομένων πρὸς τὰς ἡμιστικές περιοχὰς ἐγγίζει τὸ 13% τοῦ συνόλου τῶν μεταναστών. Τέλος, οἱ κατευθυνόμενοι πρὸς τὰς ἀγροτικές περιοχὰς ἐκάλυψαν ποσοστὸν 19% περίπου τοῦ συνόλου τῶν ἀναχωρησάντων, μὲ ἐλαχίστην συμμετοχὴν ἐξ 11%, ἀντιστοιχοῦσαν εἰς τοὺς προερχομένους ἐκ τοῦ Πολεοδομικοῦ Συγκροτήματος Πατρῶν καὶ μεγίστης τοιαύτης ἐξ 29% τῆς Περιφερείας Πρωτευούσης.

3.6 Ἐκ τῶν στοιχείων τοῦ Πίνακος 8 καὶ ἐκ τῆς γενομένης σχετικῆς ἀναλύσεως εἰς τὰς παραγράφους 3.3 - 3.5, ἐξητάσθῃ ἡ ποσοστιαία κατανομή τῶν ἀναχωρησάντων μεταναστών ἐξ ἐκάστης περιοχῆς, ἐξ ἀπόψεως τόπου ἐγκαταστάσεώς των. Ἡδη, ἀπὸ τὴν διαφορετικὴν ὀπτικὴν γωνίαν τῶν στοιχείων τοῦ Πίνακος 9, ἐξετάζεται ἡ ποσοστιαία σύνθεσις τῶν ἐγκατασταθέντων εἰς ἐκάστην περιοχήν βάσει τοῦ τόπου προελεύσεώς των. Αἱ ὑφιστάμεναι διαφοραὶ εἰς τὴν ποσοστιαίαν σύνθεσιν μεταξύ τῶν δύο τούτων κατανομῶν τῶν μεταναστών, ἴσως ἐξ ἀπόψεως περιοχῆς ἐγκαταστάσεως τῶν ἀναχωρησάντων ἀφ' ἑνὸς καὶ προελεύσεως τῶν ἐγκατασταθέντων ἀφ' ἑτέρου, διαφαίνονται καὶ ἐκ τῶν παραστατικῶν ἀπεικονίσεων τοῦ Σχήματος 5.

3.7 Εἰδικότερον, οἱ εἰσρεύαντες, κατὰ τὴν ἐπισκοπούμενην περίοδον 1966-1971, εἰς τὴν Περιφέρειαν Πρωτευούσης 256.000 μετανάσται προήρχοντο κατὰ 37% περίπου ἐκ τοῦ συνόλου τῶν αστικῶν περιοχῶν, 18% ἐκ τῶν ἡμιστικῶν καὶ πλέον τοῦ

45% ἐκ τῶν ἀγροτικῶν περιοχῶν. Ἐξ ἄλλου, ἡ συμμετοχὴ τῶν ἐγκατασταθέντων εἰς διαφόρους περιοχὰς προελεύσεως Περιφερείας Πρωτευούσης, εἰς τὴν διαμόρφωσιν τοῦ συνολικοῦ ἀριθμοῦ τῶν μεταναστών, ἐκυμάνθη μεταξύ 6% περίπου εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ Πολεοδομικοῦ Συγκροτήματος Θεσσαλονίκης καὶ 15% τῶν ἡμιστικῶν περιοχῶν, μὲ γενικὴν συμμετοχὴν εἰς ἐπίπεδον χώρας ἐγγίσουσαν τὸ 9%. Καθ' ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰ Πολεοδομικὰ Συγκροτήματα Θεσσαλονίκης καὶ Πατρῶν, ταῦτα συνέβαλον εἰς τὴν σύνθεσιν τῶν ἐγκατασταθέντων μεταναστών κατὰ τόπον προελεύσεως, εἰς ποσοστὰ κυμαινόμενα ἐπὶ τοῦ 3% καὶ 1%, ἀντιστοιχῶς. Τέλος, οἱ προερχόμενοι ἐκ τῶν λοιπῶν αστικῶν περιοχῶν συνέβαλον εἰς τὴν διαμόρφωσιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐγκατασταθέντων ἀλλαχού, ἀπὸ 14% περίπου, ποσοστὸν ἀντιστοιχοῦν εἰς τὸ Πολεοδ. Συγκρότημα Πατρῶν, τὰς ἡμιστικές καὶ ἀγροτικές περιοχὰς, μέχρι 31% τῆς Περιφερείας Πρωτευούσης.

3.8 Ἡ συμμετοχὴ τῶν μεταναστών προελεύσεως ἡμιστικῶν περιοχῶν, εἰς τὸν συνολικὸν ἀριθμὸν τῶν ἐγκατασταθέντων, κυμαίνεται, κατὰ περίπτωσιν, μεταξύ ἐλαχίστης τιμῆς 11% περίπου, ἀντιστοιχοῦσης εἰς τὰς ἡμιστικές καὶ τὰς ἀγροτικές περιοχὰς καὶ 23% τοῦ Πολεοδομικοῦ Συγκροτήματος Θεσσαλονίκης. Τὴν μεγαλυτέραν, ὅμως, συμβολὴν εἰς τὴν διαμόρφωσιν τοῦ ὅψους τῶν ἐγκατασταθέντων εἰς ἐκάστην περιοχήν ἔσχον αἱ ἀγροτικαὶ περιοχαι. Ἡ ποσοστιαία, κατὰ ταῦτα, συμμετοχὴ τῶν ἐν λόγω περιοχῶν καλύπτει εἰς ἐπίπεδον χώρας πλέον τοῦ ἡμίσεως (51%) τῶν ἐγκατασταθέντων μεταναστών, μὲ ἐπὶ μέρους συμμετοχὴν, κυμαινομένην ἀπὸ 45% περίπου, ἥτις ἀντιστοιχεῖ εἰς τὸ Πολεοδομικὸν Συγκρότημα Θεσσαλονίκης, μέχρι 58% τῶν ἀγροτικῶν περιοχῶν.

Σ Χ Η Μ Α 5: Κατανομή (%) των μεταναστών κατά περιοχάς προελεύσεως και εγκαταστάσεως
'Απογραφή 1971

Α' Κατανομή αναχωρησάντων κατά περιοχάς εγκαταστάσεως

Β' Κατανομή εγκατασταθέντων κατά περιοχάς προελεύσεως

Περιφ. Πρωτ/σης
 Πολ. συγκρ. Πατρών
 'Ημιαστικά περιοχαι
 Πολ. συγκρ. Θεσ/κης
 Λοιπαι άστικαι πε-ριοχαι
 'Αγροτικά περιοχαι

ΠΙΝΑΞ 9. Ποσοστιαία (%) κατανομή των εγκατασταθέντων εις τας άστικάς, ήμιαστικές και άγροτικές περιοχάς, κατά περιοχών προελεύσεως των
'Απογραφή 1971

Περιοχή εγκαταστάσεως ¹	Σύνολον μεταναστών		'Εξ όν: κατά περιοχών προελεύσεως (%) ²					
	(000)	%	Περιφέρ. Πρωτεν-ούσης	Πολεοδ. Συγκρ. Θεσ/κης	Πολεοδ. Συγκρ. Πατρών	Λοιπαι 'Αστικαι περιοχαι	'Ημιαστ. περιοχαι	'Αγροτικαι περιοχαι
Σύνολον	764,5	100,0	8,6	3,1	1,1	21,0	14,8	51,4
'Εξ όν:								
Περιφέρ. Πρωτ/σης	256,1	100,0		3,5	2,3	30,9	17,7	45,6
Πολεοδ. Συγκρ. Θεσ/κης	85,0	100,0	6,3		0,1	26,2	22,7	44,7
Πολεοδ. Συγκρ. Πατρών	12,7	100,0	14,2	1,2		14,1	14,1	56,4
Λοιπαι άστ. περιοχαι	168,1	100,0	14,5	3,4	0,6	13,5	12,3	55,7
'Ημιαστικαι περιοχαι	98,3	100,0	15,2	3,9	0,8	14,6	11,2	54,3
'Αγροτικαι περιοχαι	144,3	100,0	13,0	3,4	0,6	14,3	10,6	58,1

1. Διαμοιγή κατά την άπογραφήν 1971.

2. Διαμοιγή κατά τό 1965.

ΠΙΝΑΞ 10. Ποσοστιαία (%) κατανομή τῶν μεταναστευσάντων ἐξ ἑκάστου γεωγραφικοῦ διαμερίσματος, κατὰ γεωγραφικὸν διαμέρισμα ἐγκαταστάσεως

Ἀπογραφή 1971

Γεωγραφικὸν διαμέρισμα προελεύσεως ¹	Σύνολον μεταναστῶν		Ἐξ ὧν : κατὰ γεωγραφικὸν διαμέρισμα ἐγκαταστάσεως ²									
	(000)	%	Περιφ. Πρωτευούσης	Λοιπὴ Στερεὰ Ἑλλάς καὶ Εὐβοία	Πελοπόννησος	Ἰόνιοι Νῆσοι	Ἠπειρος	Θεσσαλία	Μακεδονία	Θράκη	Νῆσοι Αἰγαίου	Κρήτη
Σύνολον Ἐξ ὧν:	764,5	100,0	33,5	11,7	9,6	1,6	3,5	6,8	22,6	2,3	3,3	5,1
Περιφ. Πρωτευούσης	65,2	100,0		31,4	18,4	3,3	3,6	8,1	15,1	1,4	9,5	9,2
Λοιπὴ Στερεὰ Ἑλλάς καὶ Εὐβοία	116,4	100,0	47,9	39,1	4,4	0,6	1,5	2,3	2,5	0,4	0,8	0,5
Πελοποννήσος	119,7	100,0	52,7	2,7	39,0	0,7	0,5	0,5	2,5	0,3	0,6	0,5
Ἰόνιοι Νῆσοι	22,0	100,0	51,9	4,6	3,8	30,7	4,1	0,4	2,8	0,1	0,6	0,8
Ἠπειρος	47,0	100,0	36,3	8,3	4,3	1,5	41,6	1,9	4,9	0,3	0,6	1,3
Θεσσαλία	80,9	100,0	32,4	7,5	1,8	0,2	0,8	45,6	10,0	0,4	0,5	0,8
Μακεδονία	176,6	100,0	16,1	2,5	1,4	0,3	0,5	2,1	74,1	1,4	0,9	0,7
Θράκη	33,7	100,0	22,7	3,4	1,8	0,1	0,2	1,7	31,2	36,2	1,4	1,3
Νῆσοι Αἰγαίου	45,2	100,0	56,0	4,0	2,7	0,4	0,3	0,3	4,0	0,5	30,3	1,5
Κρήτη	57,8	100,0	36,6	2,7	1,6	0,4	0,1	2,2	5,1	0,6	1,1	49,6

1. Διαμονὴ κατὰ τὸ ἔτος 1965.

2. Διαμονὴ κατὰ τὴν ἀπογραφήν 1971.

Ἡ διακίνησις μεταξὺ τῶν γεωγραφικῶν διαμερισμάτων

3.9 Ἡ ποσοστιαία κατανομή τοῦ συνολικοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀναχωρησάντων ἐξ ἑκάστου γεωγραφικοῦ διαμερίσματος, μεταξὺ ὅλων τῶν γεωγραφικῶν διαμερισμάτων τῆς χώρας, προκύπτει ἐκ τῶν στοιχείων τοῦ Πίνακος 10. Καὶ ἐκ τῆς κατανομῆς ταύτης καταφαίνεται ἡ προτίμησις τῶν μεταναστῶν δι' ἐγκατάστασιν εἰς τὴν Περιφέρειαν Πρωτευούσης, ἥτις χαρακτηρίζεται, ἐν προκειμένῳ, ὡς οἰονεὶ γεωγραφικὸν διαμέρισμα. Πράγματι, τὸ ποσοστὸν τῶν κατευθυνομένων πρὸς τὴν Πρωτεύουσιν κυμαίνεται μεταξὺ ἐλαχίστης τιμῆς 16%, ἐπὶ τῶν ἀναχωρησάντων ἐκ τῆς Μακεδονίας (προφανῶς λόγῳ τῆς ἐγκαταστάσεως μεγάλου ἀριθμοῦ ἐξ αὐτῶν εἰς τὸ Πολεοδομικὸν Συγκρότημα Θεσσαλονίκης) καὶ μεγίστης τοιαύτης ἐκ 56% τῶν Νήσων τοῦ Αἰγαίου.

3.10 Μετὰ τὴν Περιφέρειαν Πρωτευούσης ἀκολουθεῖ, ἐξ ἀπόψεως προτιμήσεως δι' ἐγκατάστασιν, ἡ Μακεδονία, μὲ γενικὸν ποσοστὸν ἀπορροφητικότητος κυμαινόμενον περὶ τοῦ 23%. Ἄξιον ἰδιαίτερας προσοχῆς τυγχάνει τὸ γεγονός, ὅτι ἐκ τῶν ἀναχωρησάντων ἐκ τῆς Μακεδονίας πλέον τοῦ 74% ἐγκατεστάθησαν ἐντὸς τοῦ ἰδίου γεωγραφικοῦ διαμερίσματος. Προφανῶς, τὸ μέγιστον μέρος ἐκ τούτων κατηυθύνθη εἰς τὸ Πολεοδομικὸν Συγκρότημα Θεσσαλονίκης. Εἰς τὰς λοιπὰς περιπτώσεις ἐγκαταστάσεως ἐντὸς τοῦ οἰκείου γεωγραφικοῦ διαμερίσματος,

τὸς, τὰ ἀντίστοιχα ποσοστά συμμετοχῆς κυμαίνονται μεταξὺ 30% (Ἰόνιοι Νῆσοι καὶ Νῆσοι Αἰγαίου) καὶ 50% (Κρήτη). Ἐξ ἀπόψεως προτιμήσεως πρὸς τὴν Μακεδονίαν, ἀκολουθοῦν ἡ Θράκη καὶ ἡ Περιφέρεια Πρωτευούσης, μὲ ποσοστά ἐπὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀναχωρησάντων ἐξ αὐτῶν κυμαινόμενα περὶ τοῦ 31% καὶ 15%, ἀντιστοίχως.

3.11 Ἀξιόλογος, ὡσαύτως, προτίμησις πρὸς ἐγκατάστασιν μεταναστῶν παρατηρεῖται διὰ τὰ γεωγραφικὰ διαμερίσματα: Λοιπῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος καὶ Εὐβοίας, Πελοποννήσου, Θεσσαλίας καὶ Κρήτης, ἐνθα τὸ ποσοστὸν ἀπορροφητικότητος κυμαίνεται περὶ τοῦ 12%, 10%, 7% καὶ 5%, ἀντιστοίχως, ἐπὶ τοῦ συνολικοῦ ἀριθμοῦ τῶν μεταναστευσάντων ἐξ ὅλης τῆς χώρας.

3.12 Ἡ ποσοστιαία σύνθεσις τῶν ἐγκατασταθέντων εἰς ἑκάστον γεωγραφικὸν διαμέρισμα, ἐξ ἀπόψεως συμβολῆς ὅλων τῶν διαμερισμάτων τῆς χώρας, προκύπτει ἐκ τῶν στοιχείων τοῦ Πίνακος 11. Εἰς τὴν ἐν προκειμένῳ κατανομήν, τὸ οἰονεὶ διαμέρισμα τῆς Περιφέρειας Πρωτευούσης συμμετέχει, κατὰ μέσον ὅρον, περὶ τοῦ 9% ἐπὶ τοῦ συνολικοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐγκατασταθέντων εἰς τὰ λοιπὰ διαμερίσματα τῆς χώρας. Αἱ ἐπὶ μέρους συμμετοχαὶ κυμαίνονται μεταξὺ ἐλαχίστης τιμῆς ἐκ 5%, ἀφορώσης εἰς τὸ Διαμέρισμα τῆς Θράκης καὶ μεγίστης ἐξ 25% τῶν Νήσων τοῦ Αἰγαίου.

3.13 Ἡ συμβολὴ τῶν λοιπῶν γεωγραφικῶν διαμερισμάτων εἰς τὴν διαμόρφωσιν τοῦ συνολικοῦ

Σ Χ Η Μ Α 6: Κατανομή (%) τών μεταναστών κατά γεωγραφικών διαμέρισμα έγκαταστάσεως και προελεύσεως
'Απογραφή 1971

Α' 'Αναχωρήσαντες
κατά γεωγρ. διαμέρισμα έγκαταστάσεως

Περιφ. Πρωτευούσης
Λοιπή Στ. Έλλάς ε' Εύβοια
Πελοπόννησος
'Ιόνιοι νήσοι
'Ηπειρος

Β' 'Εγκατασταθέντες
κατά γεωγρ. διαμέρισμα προελεύσεως

Θεσσαλία
Μακεδονία
Θράκη
Νήσοι Αιγαίου
Κρήτη

άριθμου τών μεταναστών, κατά γεωγραφικών διαμέρισμα, διαμορφούται εις επίπεδον χώρας, μεταξύ ελαχίστης τιμής 3% περίπου, όπερ άφορά εις τās 'Ιονίους Νήσους και 23% εις τήν Μακεδονίαν. 'Ιδιαίτέρως έπισημαίνεται ότι, εις έκάστην περίπτωση, μέγα μέρος τών εγκατασταθέντων προέρχεται εκ του οικείου γεωγραφικού διαμερίσματος. Τό σχετικόν, κατά ταύτα, ποσοστόν συμμετοχής κυμαίνεται μεταξύ ελαχίστης τιμής εκ 51%, ή όποία παρατηρείται εις τήν Λοιπήν Στερεάν Έλλάδα και Εύβοιαν και μεγίστης 76% τής Μακεδονίας.

'Η διακίνησις μεταξύ πεδινών-ήμιορεινών και όρεινών περιοχών

3.14 Έκ του συνόλου τών 765.000 μεταναστευσάντων κατά τήν έπισκοπούμένην πενταετίαν έξ όλων

τών σημείων τής χώρας, 76% περίπου κατηυθύνθησαν πρός πεδινάς περιοχάς, 17% εις τās ήμιορεινάς, και μόνον 7% εις τās όρεινάς περιοχάς. 'Η έμφανής προτίμησις δι' εγκατάστασιν εις τās πεδινάς περιοχάς έπηρεάζεται ισχυρώς εκ τών Πολεοδομικών Συγκροτημάτων Πρωτευούσης, Θεσσαλονίκης και Πατρών, τά όποια, ως περιλαμβανόμενα εις τό ευρύτερον πλαίσιον τών πεδινών περιοχών, άπερρόφησαν πλέον τών τριών πέμπτων του συνόλου τών άναχωρησάντων πρός εγκατάστασιν εις τās έν λόγω περιοχάς.

3.15 'Από τά επί μέρους λεπτομερή δεδομένα του Πίνακος 12, προκύπτει, ότι τό ποσοστόν άπορροφητικότητας τών πεδινών περιοχών εκυμάνθη μεταξύ ελαχίστης τιμής 66%, ήτις άντιστοιχεί εις τούς μεταναστεύσαντας εκ τής Περιφέρειας Πρωτευούσης και μεγίστης 82% του Πολεοδομικού Συγκρο-

ΠΙΝΑΞ 11: Ποσοστιαία (%) κατανομή των εγκατασταθέντων εις έκαστον γεωγραφικόν διαμέρισμα, κατά γεωγραφικόν διαμέρισμα προελεύσεως
'Απογραφή 1971

Γεωγραφικόν διαμέρισμα εγκαταστάσεως ¹	Σύνολον μεταναστών		'Εξ ὧν : κατά γεωγραφικόν διαμέρισμα προελεύσεως ²									
	(000)	%	Περιφ. Πρω- τεού- σης	Λ. Στε- ρεά & Εύ- βοια	Πελο- πόννη- σος	Ίόνιοι Νῆσοι	Ἡπει- ρος	Θεσσα- λία	Μακε- δονία	Θράκη	Νῆσοι Αἰγαίου	Κρήτη
Σύνολον	764,5	100,0	8,5	15,2	15,7	2,9	6,1	10,6	23,1	4,4	5,9	7,6
Ἐξ ὧν :												
Περιφέρεια Πρωτεουσσης	256,1	100,0		21,7	24,6	4,5	6,7	10,2	11,1	3,0	9,9	8,3
Λ. Στερεά Ἑλλάς καὶ Εὐβοία	89,1	100,0	23,0	51,0	3,7	1,1	4,4	6,8	4,9	1,3	2,0	1,8
Πελοπόννησος	73,3	100,0	16,3	7,0	63,6	1,1	2,8	2,0	3,4	0,9	1,6	1,3
Ίόνιοι Νῆσοι	12,2	100,0	17,7	5,4	6,9	55,3	5,9	1,3	3,8	0,3	1,6	1,8
Ἡπειρος	26,8	100,0	8,8	6,6	2,2	3,4	72,9	2,4	2,9	0,2	0,4	0,2
Θεσσαλία	52,2	100,0	10,1	5,2	1,1	0,1	1,7	70,8	7,2	1,1	0,3	2,4
Μακεδονία	173,0	100,0	5,7	1,7	1,7	0,4	1,3	4,7	75,7	6,1	1,0	1,7
Θράκη	17,5	100,0	5,3	2,6	2,0	0,1	0,9	1,8	14,0	70,1	1,4	1,8
Νῆσοι Αἰγαίου	25,1	100,0	24,6	3,6	2,9	0,7	1,0	1,6	6,6	1,9	54,5	2,6
Κρήτη	39,2	100,0	15,3	1,6	1,5	0,4	0,4	1,6	3,2	1,1	1,7	73,6

1. Διαμονή κατά τήν ἀπογραφὴν 1971.

2. Διαμονή κατά τὸ 1965.

ΠΙΝΑΞ 12: Ποσοστιαία (%) κατανομή τῶν μεταναστευσάντων εις τὰς πεδινὰς, ἡμιορεινὰς καὶ ὄρεινὰς περιοχὰς, ἀναλόγως τῆς μορφολογίας τοῦ ἐδάφους τοῦ δήμου ἢ τῆς κοινότητος εγκαταστάσεως τῶν

'Απογραφή 1971

Κατηγορίαι δῆμων καὶ κοινοτήτων προελεύσεως ¹	Σύνολον μεταναστών		'Εξ ὧν: κατά κατηγορίαν κοινοτήτων περιοχῆς εγκαταστάσεως ²						
	(000)	%	Πεδινὰ						
			Σύνολον	Περιφ. Πρωτ/σης	Π.Σ. Θεσ/κης	Π.Σ. Πατρῶν	Λοιπαὶ πεδιναὶ	Ἡμιορει- ναι	Ὀρεινὰι
Σύνολον :	764,5	100,0	76,1	33,5	11,1	1,7	29,8	17,4	6,5
Ἐξ ὧν :									
Πεδινὰι (σύνολον)	438,3	100,0	78,9	34,5	13,0	1,7	29,7	16,2	4,9
Περιφ. Πρωτ/σης	65,2	100,0	66,2		8,1	2,8	55,3	23,9	9,9
Π.Σ. Θεσ/κης	23,6	100,0	75,0	37,6		0,7	36,7	19,0	6,0
Π.Σ. Πατρῶν	8,6	100,0	81,6	68,8	0,7		12,1	16,1	2,3
Λοιπαὶ πεδινὰι	340,9	100,0	81,5	40,0	15,1	1,6	24,8	14,6	3,9
Ἡμιορεινὰι	156,5	100,0	75,7	35,1	12,2	1,5	26,9	18,1	6,2
Ὀρεινὰι	169,7	100,0	69,1	29,4	5,3	1,6	32,8	19,8	11,1

1. Διαμονή κατά τὸ 1965.

2. Διαμονή κατά τὸ 1971.

τμήματος Πατρῶν καὶ τῶν λοιπῶν πεδινῶν περιοχῶν.

3.16 Ἡ προτίμησις δι' ἐγκατάστασιν εις ἡμιορεινὰς περιοχὰς κυμαίνεται μεταξύ ἐλαχίστης τιμῆς 15% περίπου, ἀντιστοιχοῦσης εις τοὺς ἀναχωρήσαντας ἐκ τῶν λοιπῶν πεδινῶν περιοχῶν καὶ 24% ἐκ τῆς Περιφερείας Πρωτεουσσης. Τέλος, τὸ ποσοστὸν τῶν κατευθυνομένων πρὸς ὄρεινὰς περιοχὰς περιορίζεται λίαν αἰσθητῶς, κυμαινόμενον μεταξύ 2% καὶ 11%, εις τοὺς ἐπὶ μέρους ἀριθμοὺς τῶν ἀναχωρησάντων κατὰ περιοχὰς.

3.17 Ἐξ ἄλλου, ἡ κατανομή τῶν ἐγκατασταθέντων εις πεδινὰς, ἡμιορεινὰς καὶ ὄρεινὰς περιοχὰς, ἐξ ἀπόψεως μορφολογίας τοῦ ἐδάφους τοῦ δήμου ἢ τῆς κοινότητος προελεύσεως τῶν, προκύπτει ἐκ τῶν στοιχείων τοῦ Πίνακος 13. Παρὰλλήλως, καὶ ἐκ τῶν παραστατικῶν ἀπεικονίσεων τοῦ Σχήματος 7, διαφαίνεται ἡ ποσοστιαία σύνθεσις τῶν ἀναχωρησάντων καὶ ἐγκατασταθέντων ἀπὸ καὶ εις τὰς πεδινὰς, ἡμιορεινὰς καὶ ὄρεινὰς περιοχὰς, ἐξ ἀπόψεως μορφολογίας τοῦ ἐδάφους, τοῦ δήμου ἢ τῆς κοινότητος

Σ Χ Η Μ Α 7: Κατανομή (%) τών μεταναστών αναλόγως της μορφολογίας του εδάφους του δήμου ή της κοινότητας εγκαταστάσεως και προελεύσεώς των
'Απογραφή 1971

εγκαταστάσεως και προελεύσεως, αντίστοιχως.

3.18 'Εν συνόψει δύναται νά λεχθῇ, ὅτι ἐπὶ τοῦ συνόλου τῶν ἐγκατασταθέντων μεταναστῶν, 57% περίπου προήρχοντο ἀπὸ πεδινάς, 21% ἀπὸ ἡμιορεινάς καὶ 22% ἀπὸ ὀρεινάς περιοχάς. Εἰδικότερον, οἱ προερχόμενοι ἐκ πεδινῶν περιοχῶν συντελοῦν κατὰ μέγα μέρος ὄχι μόνον εἰς τὴν σύνθεσιν τῶν ἐγκατασταθέντων εἰς τοιαύτας περιοχάς, ἐνθα τὸ ποσοστὸν συμμετοχῆς τούτων ἐγγίζει τὸ 60%, ἀλλὰ καὶ εἰς ὀρεινάς καὶ ἡμιορεινάς περιοχάς, εἰς τὰς ὁποίας ἡ ἐν προκειμένῳ συμμετοχὴ τῶν κυμαίνεται περὶ τοῦ 54% καὶ 43%, ἀντιστοίχως.

3.19 'Η συμβολὴ τῶν ἡμιορεινῶν περιοχῶν εἰς ὅλας τὰς περιπτώσεις ἐμφανίζεται μὲ λίαν ἐλαφρὰς διακυμάνσεις, μὲ κατωτάτην τιμὴν ἐκ 19% περίπου ἐπὶ τῶν ἐγκατασταθέντων εἰς τὰς λοιπὰς πεδινὰς περιοχάς καὶ εἰς τὸ Συγκρότημα Πατρῶν, καὶ ἀνωτάτην τοιαύτην μικροτέραν τοῦ 23% ἐπὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐγκατασταθέντων εἰς τὸ Πολυεδομικὸν Συγκρότημα Θεσσαλονίκης. 'Αντιθέτως, εἰς τοὺς μετανάστας προελεύσεως ὀρεινῶν περιοχῶν, παρατηροῦνται ἰσχυραὶ διαφοροποιήσεις ἐξ ἀπόψεως

ποσοστιαίας συμμετοχῆς τῶν εἰς τὴν διαμόρφωσιν τοῦ συνολικοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐγκατασταθέντων μὲ κριτήριον τὴν μορφολογίαν τοῦ εδάφους. Οὕτως, ἀπὸ τὴν μικροτέραν, ἐκ 10% περίπου, συμβολὴν τῶν εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐγκατασταθέντων εἰς τὸ Συγκρότημα Θεσσαλονίκης, ἡ συμμετοχὴ τούτων ἀνέρχεται εἰς 20% ἐπὶ τῶν ἐγκατασταθέντων εἰς πεδινὰς περιοχάς, 25% εἰς ἡμιορεινάς καὶ 38% εἰς ὀρεινάς περιοχάς.

Μεταναστεύσαντες ἐντὸς τοῦ ἰδίου γεωγραφικοῦ διαμερίσματος

3.20 'Ὡς ἐλέχθη καὶ ἀλλαγῇ (παράγρ. 2.15), ποσοστὸν 45% περίπου τῶν μεταναστῶν ἐσωτερικοῦ, τῆς περιόδου 1966-1971, δὲν ὑπερέβησαν τὰ ὅρια τῶν οἰκείων γεωγραφικῶν διαμερισμάτων. 'Εκ τῆς σχετικῆς κατανομῆς τούτων ἐξ ἀπόψεως μορφολογίας τοῦ εδάφους τοῦ δήμου ἢ τῆς κοινότητος ἐγκαταστάσεώς των, προκύπτει, ὅτι ἐπὶ 4 μεταναστῶν οἱ 3, ἥτοι ποσοστὸν 73%, κατηυθύνοντο πρὸς πεδινὰς περιοχάς (δήμους ἢ κοινότητας), 17% πρὸς

ΠΙΝΑΞ 13. Ποσοστιαία(%) κατανομή τῶν ἐγκατασταθέντων εἰς τὰς πεδινὰς, ἡμιορεινὰς καὶ ὄρεινὰς περιοχάς, ἀναλόγως τῆς μορφολογίας τοῦ ἐδάφους τοῦ δήμου ἢ τῆς κοινότητος προελεύσεώς των

Ἀπογραφή 1971

Κατηγορίαὶ δήμων καὶ κοινοτήτων ἐγκαταστάσεως ¹	Σύνολον μεταναστῶν		Ἐξ ὧν : κατὰ κατηγορίαν κοινοτήτων περιοχῆς προελεύσεως ²						
	(000)	%	Πεδινὰ						
			Σύνολον	Περιφ. Πρωτ./σης	Π.Σ. Θεσ/κης	Π.Σ. Πατρῶν	Λοιπαὶ πεδιναὶ	Ἡμιορεινὰ	Ὀρεινὰ
Σύνολον	764,5	100,0	57,3	8,5	3,1	1,1	44,6	20,5	22,2
Ἐξ ὧν :									
Πεδινὰ (σύνολον)	581,6	100,0	59,5	7,5	3,0	1,2	47,8	20,4	20,1
Περιφ. Πρωτ./σης	256,1	100,0	59,1		3,5	2,3	53,3	21,4	19,5
Πολεοδ. συγκρ. Θεσ/κης	85,0	100,0	67,0	6,3		0,7	60,7	22,5	10,5
Πολεοδ. συγκρ. Πατρῶν	12,7	100,0	59,6	14,2	1,3		44,1	18,6	21,8
Λοιπαὶ πεδινὰ	227,8	100,0	57,1	15,8	3,8	0,5	37,0	18,5	24,4
Ἡμιορεινὰ	132,9	100,0	53,5	11,7	3,4	1,0	37,4	21,3	25,2
Ὀρεινὰ	50,0	100,0	42,8	13,0	2,8	0,4	26,6	19,4	37,8

1. Διαμονὴ κατὰ τὸ 1971.

2. Διαμονὴ κατὰ τὸ 1965.

ἡμιορεινὰς καὶ μόνον 10% πρὸς ὄρεινὰς τοιαύτας.

3.21 Εἰδικώτερον, τὸ ποσοστὸν τῶν προοριζομένων διὰ τὰς πεδινὰς περιοχὰς κυμαίνεται μεταξὺ ἐλαχίστης τιμῆς 61% καὶ μεγίστης 80%, αἱ ὁποῖαι ἀφοροῦν εἰς τοὺς ἀναχωρήσαντας ἐξ ὄρεινῶν καὶ πεδινῶν περιοχῶν, ἀντιστοίχως. Ἐξ ἄλλου, οἱ ἀναχωρήσαντες ἀπὸ τὰς ἡμιορεινὰς περιοχὰς κατενεμήθησαν εἰς πεδινὰς, ἡμιορεινὰς καὶ ὄρεινὰς τοιαύτας κατὰ ποσοστὸν 72%, 18% καὶ 10%, ἀντιστοίχως. Τέλος, οἱ προερχόμενοι ἐξ ὄρεινῶν περιοχῶν κατηνύθησαν πρὸς πεδινούς, ἡμιορεινοὺς καὶ ὄρεινους δήμους καὶ κοινότητας εἰς ποσοστὰ κυμαινόμενα περίξ τοῦ 61%, 22% καὶ 17%, ἀντιστοίχως.

3.22 Ἐν κατακλείδι τοῦ παρόντος κεφαλαίου, παρέχεται, διὰ τῶν στοιχείων τοῦ Πίνακος 15, ἡ ποσοστιαία κατανομή τῶν ἐγκατασταθέντων ἐντὸς τῶν οἰκείων γεωγραφικῶν διαμερισμάτων, ἐξ ἀπόψεως μορφολογίας τοῦ ἐδάφους τοῦ δήμου ἢ τῆς κοινότητος προελεύσεώς των. Οὕτως, ἐπὶ συνόλου 341.000 ἐγκατασταθέντων τῆς ἀνωτέρω κατηγορίας, ποσοστὸν 49% περίπου προήλθεν ἐκ τῶν πεδινῶν

περιοχῶν, 22% ἐκ τῶν ἡμιορεινῶν καὶ 29% ἐκ τῶν ὄρεινῶν τοιούτων.

3.23 Ἐκ τῶν περαιτέρω ἐπὶ μέρους στοιχείων τοῦ ἰδίου Πίνακος, προκύπτει καὶ ἡ ποσοστιαία σύνθεσις τῶν ἐγκατασταθέντων εἰς τὰς πεδινὰς, ἡμιορεινὰς καὶ ὄρεινὰς περιοχὰς, ἐξ ἀπόψεως μορφολογίας τοῦ ἐδάφους τῶν δήμων καὶ κοινοτήτων προελεύσεώς των. Οὕτως, οἱ ἐγκατασταθέντες εἰς τὰς πεδινὰς περιοχὰς προέρχονται ἐκ πεδινῶν, ἡμιορεινῶν καὶ ὄρεινῶν τοιούτων εἰς ποσοστὰ κυμαινόμενα περίξ τοῦ 53%, 22% καὶ 25%, ἀντιστοίχως.

3.24 Λίαν συνεκτικὴ ἐμφανίζεται ἡ συμμετοχὴ τῶν μεταναστῶν προελεύσεως ἡμιορεινῶν δήμων καὶ κοινοτήτων, κυμαινόμενη περίξ τοῦ 22%, 23% καὶ 21% ἐπὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐγκατασταθέντων εἰς τὰς πεδινὰς, ἡμιορεινὰς καὶ ὄρεινὰς περιοχὰς, ἀντιστοίχως. Ἐν τέλει, ἡ συμβολὴ τῶν μεταναστῶν προελεύσεως ὄρεινῶν περιοχῶν ἀνέρχεται εἰς 25% περίπου ἐπὶ τοῦ συνόλου τῶν ἐγκατασταθέντων εἰς πεδινὰς, 38% εἰς ἡμιορεινὰς καὶ 49% εἰς ὄρεινὰς περιοχὰς.

ΠΙΝΑΞ 14 : Ποσοστιαία (%) κατανομή των μετακινήθέντων εντός ενός εκάστου γεωγραφικού διαμερίσματος, κατά μορφολογίαν του εδάφους, του δήμου ή της κοινότητας εγκαταστάσεώς των

Άπογραφή 1971

Κατηγορία δήμων και κοινοτήτων προελεύσεως ¹	Σύνολον μεταναστών		Έξ όν: κατά κατηγορίαν δήμων και κοινοτήτων εγκαταστάσεως ²		
	(000)	%	Πεδιναι	Ήμιορειναι	Όρειναι
Σύνολον Ελλάδος	340,8	100,0	72,6	17,4	10,0
Πεδιναι	165,9	100,0	79,7	14,1	6,2
Ήμιορειναι	75,0	100,0	72,1	18,3	9,6
Όρειναι	99,9	100,0	61,0	22,3	16,7
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΣ και ΕΥΒΟΙΑ	45,5	100,0	56,7	27,4	15,6
Πεδιναι	13,3	100,0	62,0	30,2	7,8
Ήμιορειναι	12,6	100,0	64,6	23,3	12,1
Όρειναι	19,6	100,0	48,0	28,9	23,1
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	46,7	100,0	68,2	21,1	10,7
Πεδιναι	22,0	100,0	74,5	18,0	7,5
Ήμιορειναι	9,9	100,0	64,0	27,3	8,7
Όρειναι	14,8	100,0	61,6	21,6	16,8
ΙΟΝΙΟΙ ΝΗΣΟΙ	6,7	100,0	74,2	19,3	6,5
Πεδιναι	3,1	100,0	84,1	9,5	6,4
Ήμιορειναι	2,1	100,0	63,6	32,7	3,7
Όρειναι	1,5	100,0	68,5	20,5	11,0
ΗΠΕΙΡΟΣ	19,5	100,0	55,4	16,6	28,0
Πεδιναι	3,7	100,0	58,0	11,7	30,3
Ήμιορειναι	2,9	100,0	45,8	29,9	24,3
Όρειναι	12,9	100,0	56,8	15,0	28,2
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	36,9	100,0	76,6	13,8	9,6
Πεδιναι	17,3	100,0	78,8	13,8	7,4
Ήμιορειναι	6,0	100,0	82,9	9,4	7,7
Όρειναι	13,6	100,0	71,1	15,7	13,2
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	130,9	100,0	81,0	13,6	5,4
Πεδιναι	79,9	100,0	84,9	11,2	3,9
Ήμιορειναι	29,4	100,0	79,6	12,3	8,1
Όρειναι	21,6	100,0	68,6	24,2	7,2
ΘΡΑΚΗ	12,2	100,0	80,7	16,7	2,6
Πεδιναι	8,3	100,0	88,3	10,3	1,4
Ήμιορειναι	2,0	100,0	75,3	17,8	6,9
Όρειναι	1,9	100,0	52,7	44,1	3,2
ΝΗΣΟΙ ΑΙΓΑΙΟΥ	13,7	100,0	65,0	21,6	13,4
Πεδιναι	6,2	100,0	77,1	16,8	6,1
Ήμιορειναι	3,2	100,0	54,7	26,1	19,2
Όρειναι	4,3	100,0	55,2	25,2	19,6
ΚΡΗΤΗ	28,7	100,0	72,4	15,9	11,7
Πεδιναι	12,0	100,0	76,0	12,5	11,5
Ήμιορειναι	6,9	100,0	77,5	16,7	5,8
Όρειναι	9,8	100,0	64,4	19,5	16,1

1 Διαμονή κατά τό 1965.

2. Διαμονή κατά την Άπογραφήν 1971.

ΠΙΝΑΞ 15: Ποσοστιαία (%) κατανομή τῶν μετακινήθέντων ἐντὸς ἐνὸς ἐκάστου γεωγραφικοῦ διαμερίσματος, κατὰ μορφολογίαν τοῦ ἐδάφους τοῦ δήμου ἢ τῆς κοινότητος προελεύσεώς των

Ἀπογραφή 1971

Κατηγορίαὶ δήμων ἢ κοινοτήτων ἐγκαταστάσεως ¹	Σύνολον μεταναστῶν		Ἐξ ὧν: κατὰ κατηγορίαν δήμων καὶ κοινοτήτων προελεύσεως ²		
	(000)	%	Πεδιναὶ	Ἡμιορειναὶ	Ὀρειναὶ
Σύνολον Ἑλλάδος	340,8	100,0	48,7	22,0	29,3
Πεδιναὶ	247,3	100,0	53,4	21,9	24,7
Ἡμιορειναὶ	59,4	100,0	39,4	23,1	37,5
Ὀρειναὶ	34,1	100,0	30,3	21,0	48,7
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΣ καὶ ΕΥΒΟΙΑ	45,5	100,0	29,3	27,7	43,0
Πεδιναὶ	25,8	100,0	32,0	31,6	36,4
Ἡμιορειναὶ	12,6	100,0	31,9	23,3	44,8
Ὀρειναὶ	7,1	100,0	14,7	21,5	63,8
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	46,7	100,0	47,1	21,2	31,7
Πεδιναὶ	31,8	100,0	51,5	19,9	28,6
Ἡμιορειναὶ	9,9	100,0	40,2	27,4	32,4
Ὀρειναὶ	5,0	100,0	32,9	17,3	49,8
ΙΟΝΙΟΙ ΝΗΣΟΙ	6,7	100,0	46,6	31,7	21,7
Πεδιναὶ	5,0	100,0	52,8	27,2	20,0
Ἡμιορειναὶ	1,3	100,0	23,1	53,8	23,1
Ὀρειναὶ	0,4	100,0	45,4	18,2	36,4
ΗΠΕΙΡΟΣ	19,5	100,0	19,3	14,7	66,0
Πεδιναὶ	10,8	100,0	20,1	12,2	67,7
Ἡμιορειναὶ	3,2	100,0	13,6	26,5	59,9
Ὀρειναὶ	5,5	100,0	20,8	12,8	66,4
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	36,9	100,0	46,9	16,1	37,0
Πεδιναὶ	28,3	100,0	48,2	17,5	34,3
Ἡμιορειναὶ	5,1	100,0	46,9	11,0	42,1
Ὀρειναὶ	3,5	100,0	36,2	13,0	50,8
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	130,9	100,0	61,0	22,5	16,5
Πεδιναὶ	106,0	100,0	63,9	22,1	14,0
Ἡμιορειναὶ	17,8	100,0	50,2	20,4	29,4
Ὀρειναὶ	7,1	100,0	44,4	33,7	21,9
ΘΡΑΚΗ	12,2	100,0	68,3	16,5	15,2
Πεδιναὶ	9,9	100,0	74,7	15,4	9,9
Ἡμιορειναὶ	2,0	100,0	42,2	17,6	40,2
Ὀρειναὶ	0,3	100,0	37,5	43,8	18,7
ΝΗΣΟΙ ΑἰΓΑΙΟΥ	13,7	100,0	45,3	23,5	31,2
Πεδιναὶ	8,9	100,0	53,7	19,8	26,5
Ἡμιορειναὶ	3,0	100,0	35,1	28,4	36,5
Ὀρειναὶ	1,8	100,0	20,7	33,7	45,6
ΚΡΗΤΗ	28,7	100,0	41,9	23,9	34,2
Πεδιναὶ	20,8	100,0	44,0	25,0	30,5
Ἡμιορειναὶ	4,5	100,0	32,9	25,0	42,1
Ὀρειναὶ	3,4	100,0	41,1	11,9	47,0

1. Διαμονὴ κατὰ τὴν ἀπογραφὴν 1971.

2. Διαμονὴ κατὰ τὸ 1965.

Σ Χ Η Μ Α 8 : Κατανομή (%) τών μετακινήθέντων έντός τών οικείων γεωγραφικών διαμερισμάτων κατά μορφολογίαν τοῦ εδάφους τοῦ δήμου ή τής κοινότητος εγκαταστάσεως καί προελεύσεως

Άπογραφή 1971

Α'. Κατανομή κατά περιο-
χήν εγκαταστάσεως

Β'. Κατανομή κατά περιοχών
προελεύσεως

«Η μεγάλη ανάπτυξις τής οικονομικής καί πνευματικής έπικοινωνίας τών έθνών πού χαρακτηρίζει τήν εποχήν μας δημιουργεί αναγκαίως δεσμούς καί κοινά στοιχεία πολιτισμοῦ μεταξύ τών διαφόρων έθνών. Αποτέλεσμα τής εξέλιξεως αὐτῆς δέν θά εἶναι, καθόσον καί διά χρόνον πού ἡμποροῦμεν νά προῖδωμεν, ή εξάλειψις τών εθνικών διαφορῶν, εκτός ἴσως μερικῶν συγχωνεύσεων συγγενῶν έθνών. Διότι, παρ' ὅλην τήν διεθνή έπικοινωνίαν, ή ἀκτινοβολία κάθε πολιτισμοῦ έχει περιωρισμένα ὅρια. Αἱ κλιματολογικαί διαφοραί, οἱ διάφοροι χαρακτήρες καί ἰδιοφυαί τών λαῶν, ή δημιουργία καί ἄλλων ἐξ ἴσου ζωτικῶν πολιτισμῶν τήν περιορίζουν. Ἐξ ἄλλου, παρ' ὅλας τάς ὁμοιότητας τών έθνῶν πού προκαλεῖ ή δημιουργία κοινῶν στοιχείων πολιτισμοῦ, ὑπάρχει εἰς κάθε έθνος καί τάσις ἀτομικισμοῦ, δηλ. ἐπιτάσεως τής ἰδιορρυθμίας τοῦ εθνικοῦ τοῦ χαρακτηρος».

Ἄλεξάνδρου Παπαναστασίου, «Ὁ Ἑθνικισμός», Ἐπιθεώρησις τῶν Κοινωνικῶν καί Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν (Τόμ. Ι, τευχ. Α', Σεπτ.-Δεκ. 1916) καί Μελέτες, Λόγοι, Ἀρθρα, Ἀθῆναι 1957, σελ. 257-258.